

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Opleiding voor Ergotherapie en Bijzonder Kenmerk Ondernemen

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding voor Ergotherapie van Hogeschool Arnhem en Nijmegen. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Hogeschool Arnhem en Nijmegen is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2013 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 19 en 20 juni 2013.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw T.J. Wassink (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw P.J. Klompenhouwer MSc (domeindeskundige)

Mevrouw M.A. Ammeraal MSc (domeindeskundige)

Mevrouw M.A. Bruning (studentlid)

De heer P. van Achteren BLL, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2013*.

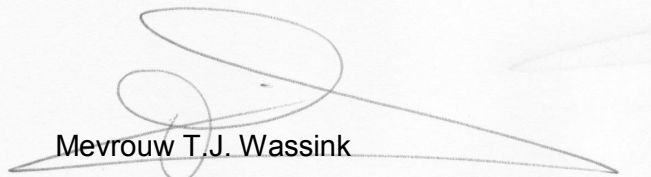
Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Naast de beoordeling van de hbo-bacheloropleiding Ergotherapie heeft het panel een beoordeling uitgevoerd ten aanzien van het bijzonder kenmerk Ondernemen. Voor deze beoordeling heeft de opleiding een aparte kritische reflectie ter beschikking gesteld aan het visitatiepanel. In de visitatiegesprekken heeft het panel aandacht besteed aan de aanvraag van het bijzonder kenmerk Ondernemen. Voor de beoordeling is in het visitatieproces gebruik gemaakt van het *Beoordelingskader pilot bijzonder kenmerk Ondernemen* van de NVAO.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 7 oktober 2013

Panelvoorzitter

Mevrouw T.J. Wassink

Panelsecretaris

De heer P. van Achteren BLL

Samenvatting

Het panel beoordeelt de hbo-bacheloropleiding tot Ergotherapeut van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen in haar geheel als **voldoende**. De standaarden 'beoogde eindkwalificaties' en 'onderwijsleeromgeving' worden als goed gewaardeerd, de standaard 'toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties' beoordeelt het panel als voldoende.

Ergotherapie is gericht op het mogelijk maken van het handelen, zodat participatie - het deelnemen van mensen aan het dagelijks en maatschappelijk leven - gerealiseerd wordt ten behoeve van gezondheid en welzijn. Dit wordt bereikt door de mogelijkheden van personen, organisaties of populaties in het handelen te benutten en te vergroten en daarbij ook de omgeving te gebruiken of aan te passen. De vierjarige voltijdse opleiding leidt studenten op tot Ergotherapeut die bijvoorbeeld gaan werken als behandelaar van cliënten maar ook als (traject)begeleider en/of adviseur. De opleiding is in de afgelopen jaren flink gegroeid. De instroom is verdubbeld en daarmee ook de omvang van het docententeam. Naast deze kwantitatieve groei, heeft de opleiding kwalitatieve ontwikkelingen doorgemaakt onder meer ten aanzien van onderwijsintensivering en de toetssystematiek.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties - Goed

De eindkwalificaties van de opleiding zijn geformuleerd als negen majorcompetenties. De doelstellingen sluiten aan bij relevante profielen op mondiaal (World Federation of Occupational Therapists), Europees (European Network of Occupational Therapists) en nationaal niveau (Studierichtingoverleg Ergotherapie). De eindkwalificaties van de opleiding zijn goed geconcretiseerd en de opleiding heeft een scherp zicht op de samenhang tussen de gehanteerde profielen. Het bachelorniveau van de majorcompetenties is aangetoond door een koppeling met de Dublin descriptoren.

De opleiding heeft structureel aandacht voor ontwikkelingen die zich in de beroepspraktijk en bij andere opleidingen Ergotherapie voordoen. Recente voorbeelden om de aansluiting te bewaken betreffen de ontwikkeling van een Body of Knowledge, Skills and Attitude met andere opleidingen Ergotherapie en het inbedden van een actuele ontwikkeling als de groeiende vraag naar eerstelijns ergotherapie.

De opleiding heeft in haar onderwijs een duidelijk accent aangebracht op 'ondernemen'. Dit accent is goed uitgewerkt. De opleiding geeft hiermee vanuit een geëxpliciteerde visie invulling aan de eindkwalificaties.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving - Goed

De negen majorcompetenties vormen de grondslag voor het onderwijsprogramma. Uitgangspunt voor het onderwijs zijn acht beroepstaken waarbinnen studenten aan de ontwikkeling van hun competenties werken. De kennis en kunde die in het programma wordt aangeboden is gebaseerd op een landelijk ontwikkelde BoKSA en betreft onder meer relevante kennis vanuit Gezondheidswetenschappen, Sociale- en gedragswetenschappen, Communicatiewetenschappen en cliëntgerichte en organisatiegerichte vaardigheden. De specifieke ergotherapeutische vaardigheden worden aangevuld met vaardigheidsonderwijs op het gebied van onderzoek, waarin onder meer aandacht is voor Evidence Based Practice en methodisch handelen.

De vormgeving van het onderwijsprogramma wordt door het panel als passend beschouwd. De opleiding baseert zich op twee didactische modellen en weet deze goed in het onderwijs neer te zetten. Duidelijk herkenbaar zijn bijvoorbeeld de zes leerlijnen. De werkvormen die de opleiding hanteert passen bij de onderwijsvisie en bieden variatie. Het panel is positief dat de opleiding aandacht heeft voor de geschiktheid van de onderwijsvormen, bijvoorbeeld bij de grootte van de onderwijsgroepen. In de afgelopen periode zijn hierin aanpassingen gedaan. Studenten voelen zich goed begeleid tijdens de opleiding. De opleiding heeft een intensief studieloopbaanprogramma.

De docenten zijn goed gekwalificeerd voor het geven van onderwijs aan deze opleiding. Zowel de opleidingsachtergronden van de docenten als de (huidige) activiteiten in de beroepspraktijk dragen daar aan bij. Voorts zijn de voorzieningen goed op orde voor de verzorging van het onderwijs. Het praktijkhuis valt daarbij in positieve zin op.

Het panel stelt vast dat de elementen programma, vormgeving, personeel en voorzieningen een samenhangende leeromgeving vormen. Het panel heeft ten aanzien van enkele onderdelen opmerkingen gemaakt, maar constateert ook dat de opleiding veelal al verbeteractiviteiten heeft ondernomen óf zich heeft voorgenomen die hieraan tegemoet komen. De opleiding biedt een uitdagende leeromgeving aan de studenten.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties - Voldoende

De opleiding voorziet in een duidelijk toetsprogramma dat goed is ingebed in de structuur van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Via beroepsproducten, die zijn afgeleid van de beroepstaken, worden de competenties getoetst. De toetsvormen die de opleiding hierin specifiek hanteert zijn onder andere: kennistoetsen, schriftelijke toetsen, performance toetsen en ontwikkelingsgerichte toetsen. Daarnaast heeft de opleiding drie momenten in de studie gemarkeerd met een integraal tentamen (eind propedeuse, eind hoofdfase 1 en bij eind opleiding). In deze integrale tentamens toetst de opleiding of een student de onderlinge samenhang van de beroepstaken begrijpt en kan hanteren in het praktische handelen. Het panel heeft verschillende toetsen, uitwerkingen en beoordelingen bestudeerd en is van oordeel dat de opleiding gevarieerde toetsvormen aanbiedt en dat het niveau past bij de fase waarin de toets wordt afgenomen.

De opleiding wordt afgesloten met de onderwijsenheden Werkplekleren (WPL) en Praktijkgericht Onderzoek (PO). Deze vorm wordt gehanteerd sinds het studiejaar 2012-2013, daarvoor bestond het laatste jaar uit WPL en het project TOKO (Toegepast Onderzoek Kwaliteit en Ondernemen). Het panel is positief over de ontwikkelingen die de opleiding in het laatste jaar heeft doorgevoerd, deze betreffen onder meer de beoordelingssystematiek. Het panel heeft inzage gehad in de WPL-dossiers en de TOKO/PO-projecten van vijftien afgestudeerden. Het panel concludeert op basis van de dossiers van vijftien afgestudeerden dat de opleiding adequaat het eindniveau bewaakt. Hoewel het panel enkele opmerkingen maakt over enkele afstudeerwerken, voornamelijk over de onderzoeksmatige vaardigheden en het toepasbaar maken voor de praktijk, is het panel van oordeel dat deze terecht met een voldoende zijn beoordeeld. Deze positieve waardering is er ook voor de kwaliteit van de portfolio's die het panel van deze vijftien afgestudeerden heeft bestudeerd. Studenten tonen hierin aan als een beginnend/startbekwame ergotherapeut te functioneren.

In de beoordelingssystematiek ziet het panel nog mogelijkheden om sterker schriftelijk naar te leggen hoe tot de (cijfer)beoordeling is gekomen. Door middel van feedback/feedforward kan het leereffect voor studenten in deze fase van de opleiding nog versterkt worden. Het panel is in dit licht positief over de ruimte voor feedback/feedforward in de nieuwe beoordelingsformulieren. Het panel is positief over de betrokkenheid van verschillende deskundigen (onderzoek, werkveld, professioneel handelen) die de opleiding inzet bij de beoordeling van de PO-projecten.

Bijzonder Kenmerk Ondernemen - Positief

Het panel acht voldoende aangetoond dat de opleiding het onderwijs inricht vanuit een gedegen visie op ondernemen. De opleiding sluit aan bij doelstellingen vanuit de instelling en het instituut op het gebied van ondernemen en heeft dit verankerd in het opleidingsbeleid. De eindkwalificaties op het gebied van ondernemen zijn in lijn met het beleid en de visie op ondernemen. De opleiding gaat uit van een brede visie op ondernemen. De eindkwalificaties zijn geconcretiseerd naar beroepstaken en leerdoelen. De onderwijs- en leeromgeving stellen studenten in staat de eindkwalificaties op het gebied van ondernemen te behalen. Er is sprake van een samenhangende leeromgeving, waarbij ook de kwaliteit van het personeel een belangrijke rol speelt. De kwalificatieprofielen van docenten laten zien dat er voldoende kennis en ervaring aanwezig is op het gebied van ondernemen, tevens is er ook voor doorontwikkeling van expertise op het thema, onder meer door structurele samenwerking met het werkveld en door gebruik te maken van interne expertise. Naar oordeel van het panel vormt 'ondernemen' een duidelijk accent binnen de opleiding, leidend tot een accent in het profiel van de afstudeerders. Alumni, het werkveld en extern gecommitteerden zijn positief over de ondernemendheid van de afgestudeerden. De opleiding heeft laten zien op alle aspecten zorgvuldig invulling te geven aan het onderwerp ondernemen vanuit een eigen visie. De uiteindelijke beheersing van de competentie ondernemen acht het panel overtuigend aangetoond.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	16
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	24
3	Bijzonder Kenmerk: Ondernemen	29
4	Eindoordeel over de opleiding	41
5	Aanbevelingen	43
6	Bijlagen	45
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	47
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	49
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	51
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	57
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	61
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	63
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	65

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Opleiding voor Ergotherapie
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34574
3. Oriëntatie en niveau	Hbo; bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	N.v.t.
6. Variant	Voltijd
7. Locatie	Nijmegen
8. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 31 mei 2007 Besluit NVAO: 8 oktober 2008
9. Code of conduct	Ondertekend

Administratieve gegevens van de instelling

10. Naam instelling	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
11. Status instelling	Bekostigd
12. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Overgangsrecht van toepassing

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Cohort		2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval	Voltijd	30,5%	34,3%	33,0%	39,7%	25,0%	29,4%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Cohort		2006	2007	2008
Uitval	Voltijd	14,0%	20,5%	15,3%

Tabel 3: Rendement

Cohort		2005	2006	2007
Rendement	Voltijd	86,4%	70,2%	75,0%

Tabel 4: Docentkwaliteit

Graad	MA	PhD
Percentage	50%	18%

Tabel 5: Student-docentratio

Ratio	1:28
-------	------

Tabel 6: Contacturen

Studiejaar		1	2	3	4
Contacturen	Voltijd	26	20	20*	20

* Inclusief stage

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 4.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Majorcompetenties

De opleiding Ergotherapie van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen gaat uit van een competentieset bestaande uit negen majorcompetenties Ergotherapie (zie bijlage 1). Deze negen majorcompetenties vormen de eindkwalificaties van de opleiding. De set eindkwalificaties sluit aan bij internationale en nationale eisen, zo stelt het panel vast.

Voor de aansluiting op de internationale eisen heeft de opleiding gekeken naar de eisen die gesteld worden vanuit de World Federation of Occupational Therapists (WFOT) en naar de eisen op Europees niveau, geformuleerd door de European Network of Occupational Therapists in Higher Education (ENOTHE). Deze eisen zijn geformuleerd in de vorm van Europese beroepscompetenties. Op landelijk niveau is er een 'Beroepsprofiel Ergotherapeut' vastgesteld en landelijke beroepscompetenties Ergotherapie. Deze landelijke beroepscompetenties zijn in 2007 tot stand gekomen in opdracht van de Studierichtingoverleg Ergotherapie (SRO-E) en zijn gevalideerd door de Nederlandse Vereniging voor Ergotherapie, het huidige Ergotherapie Nederland en door de Vereniging Hogescholen¹. De opleiding is betrokken bij de revisie van de beroepscompetenties die op het moment gaande is.

Naast de aansluiting met (inter)nationale profielen zorgt de opleiding ook voor een duidelijke verbinding met het Instituut Paramedische Studies (IPS), waarbinnen de opleiding verzorgd wordt. Het IPS heeft in 2003 domeincompetenties vastgesteld om de samenwerking tussen studenten van verschillende paramedische opleidingen te stimuleren en vergelijkingen tussen overeenkomstige competenties te vereenvoudigen.

De opleiding presenteert in het *Toetsboek Opleiding Ergotherapie* overzichtelijk de samenhang tussen de majorcompetenties, de landelijke beroepscompetenties en de domeincompetenties IPS.

¹ Voorheen HBO-raad

Het panel is van oordeel dat de opleiding gebruik maakt van relevante internationale profielen, zoals de WFOT en ENOTHE, voor de doelstellingen van het opleidingsprogramma. Door daarnaast gebruik te maken van de landelijke beroepscompetenties en de domeincompetenties bewaakt de opleiding dat de eindkwalificaties relevant zijn voor het Nederlandse beroepenveld.

Niveau van de Majorcompetenties Ergotherapie

In een tabel legt de opleiding de relatie tussen de majorcompetenties en de Dublin descriptoren. De opleiding toont hiermee het bachelorniveau aan van de door haar gehanteerde eindkwalificaties. Het panel onderschrijft de gelegde relatie. De competenties 1 tot en met 8 zijn verbonden aan de Dublin descriptoren: Kennis en Inzicht, Toepassen van kennis en inzicht, Oordeelsvorming en Communiceren. De negende competentie ('bevorderen eigen deskundigheid en ontwikkeling') staat in verbinding met de descriptor Leervaardigheden.

Landelijke ontwikkelingen opleiding Ergotherapie

De opleiding baseert zich niet alleen op de verschillende profielen uit binnen en buitenland, zij participeert in en volgt overlegvormen tussen de opleidingen Ergotherapie om zo de aansluiting tussen de beroepspraktijk en het onderwijs te bewaken. Recent is er een National Transcript ontwikkeld en is een Body of Knowledge, Skills and Attitude (BoKSA) opgesteld. Deze BoKSA geeft inzicht in de kern van het onderwijs tot ergotherapeut in Nederland en omvat het leren en toepassen van de verworven kennis binnen de werkplek. Het panel waardeert het dat de Nederlandse opleidingen Ergotherapie hierin duidelijk samenwerken en zich samen verder ontwikkelen. Afstemming vindt ook plaats op het gebied van toetsing. Landelijk zijn er drie projecten gestart tussen de vier opleidingen Ergotherapie. Het eerste project richt zich op een kader voor de beoordeling van de bachelorthesis, het tweede project betreft een inventarisatie (mogelijkheden tot) gezamenlijke toetsing en het derde project betreft het ontwikkelen van landelijke criteria voor de stage op eindniveau.

Actuele ontwikkelingen beroepspraktijk

Onder meer door inzet van een beroepenveldcommissie houdt de opleiding aansluiting met ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Ook is de opleiding onderdeel van NEON (Netwerk Ergotherapie Onderzoekers Nijmegen), waarvan de leden onderzoek uitvoeren in instellingen in de zorg en in de regio. Ontwikkelingen die momenteel spelen ten aanzien van het beroep ergotherapeut zijn onder meer:

- De groeiende vraag naar eerstelijns ergotherapie;
- Veranderende wet- en regelgeving, inclusief de vraag en eis vanuit onder andere verzekeraars rondom bedrijfsvoering, kwaliteit van zorg en interprofessionele samenwerking;
- De toenemende interventies op het niveau van de samenleving (change agent), pleitbezorger voor participatie en kwartiermaker voor groepen kwetsbare burgers.

Het panel is positief over de wijze waarop de opleiding voeling houdt met de beroepspraktijk en waar nodig het onderwijsprogramma daarop afstemt.

(Inter)nationale positionering

Door de activiteiten van de opleiding blijkt voor het panel dat de opleiding zich actief een beeld vormt van haar positie in het nationale en internationale veld van opleidingen Ergotherapie. De diverse samenwerkingsverbanden van de opleiding binnen en buiten Europa dragen hieraan bij. Deze samenwerking richt zich op gezamenlijke projecten, stages en uitwisselingsprogramma's voor studenten, zoals in Nepal, Curaçao, Zuid-Afrika, Zwitserland, België, Malawi en Oostenrijk, maar betreft ook samenwerking waarbij gekeken wordt naar ontwikkelingen ten aanzien van het vakgebied. Het organiseren van het ENOTHE congres in 2014 door de opleiding in Nijmegen geeft een impuls aan de internationale oriëntatie. Vanuit die impuls zou, naar oordeel van het panel, ook verdere samenwerking in/met het Duitse grensgebied tot stand kunnen komen.

De opleiding Ergotherapie van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen heeft gekozen voor een inhoudelijk accent op de ondernemende, onderzoekende en onderscheidende ergotherapeut. Het accent op 'ondernemend' is naar het oordeel van het panel zeer gedegen uitgewerkt (zie ook beoordeling bijzonder kenmerk). Het panel herkent activiteiten van de opleiding om het onderzoekende karakter van de HAN-afgestudeerde ergotherapeut verder te ontwikkelen en is hierover positief. Het panel is van oordeel dat met name het accent op 'ondernemen' een onderscheidend kenmerk vormt ten opzichte van andere opleidingen Ergotherapie in Nederland. In de gesprekken met studenten, docenten en het opleidingsmanagement is dit accent duidelijk zichtbaar geworden voor het panel.

Overwegingen en conclusie

Het panel concludeert dat de opleiding voor haar doelstellingen gebruik maakt van relevante profielen op mondiaal, Europees en nationaal niveau. Het panel vindt de eindkwalificaties goed geconcretiseerd en de samenhang tussen gehanteerde profielen is goed in beeld gebracht. De majorcompetenties die de opleiding hanteert zijn relevant voor het opleidingsdomein en zijn afgestemd met het beroepenveld. De opleiding heeft structureel aandacht voor ontwikkelingen die zich in de beroepspraktijk en bij andere opleidingen Ergotherapie voordoen. Waar nodig anticipeert de opleiding hierop, bijvoorbeeld door in het onderwijsprogramma in te spelen op actuele ontwikkelingen. Met de andere opleidingen Ergotherapie wordt op terreinen samenwerking gezocht en aangegaan, wat het panel positief vindt. Het panel ziet dat de opleiding in haar doelstellingen een duidelijk accent heeft aangebracht op 'ondernemen'. Het panel vindt dit goed uitgewerkt. Het panel is van oordeel dat de opleiding vanuit een geëxpliciteerde visie invulling geeft aan de eindkwalificaties.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Inhoud van het programma

- Relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma
Een schematisch overzicht van het curriculum van de opleiding ergotherapie is opgenomen als bijlage 2 bij dit rapport. Daarin is zichtbaar dat de opleiding bestaat uit een propedeutische fase (60 EC), een hoofdfase (150 EC) en een minor (30 EC).

De eindkwalificaties, de negen majorcompetenties, vormen de grondslag voor het onderwijsprogramma, zo stelt het panel vast. Uitgangspunt voor het onderwijs vormen de beroepstaken waarbinnen studenten aan de ontwikkeling van hun competenties werken. Beroepstaken zijn betekenisvolle taken zoals deze in al hun complexiteit in de werkelijkheid door de beroepsbeoefenaar (expert) worden uitgevoerd. De opleiding ergotherapie heeft de competenties vertaald naar acht beroepstaken die vallen onder drie beroepstaakgebieden. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

Beroepstaakgebieden en Beroepstaken	Competenties Competenties komen tot uiting binnen verschillende beroepstaken
Werken met en voor cliënten: <ul style="list-style-type: none">• Voorlichting en advies• Advies en Consult• Behandeling/begeleiding	<ol style="list-style-type: none">1. Diagnosticeren2. Behandelen en begeleiden3. Voorlichten4. Adviseren
Werken in en vanuit een organisatie: <ul style="list-style-type: none">• Kwaliteitsontwikkeling en bewaking• Beleid en Beheer• Ondernemen	<ol style="list-style-type: none">5. Werken aan kwaliteit6. Kennisontwikkeling en professionalisering7. Ondernemen8. Samenwerken in professionele relaties8a. Bijdrage aan organisatieprocessen8b. Begeleiden en coachen
Werken aan professionalisering: <ul style="list-style-type: none">• Professionele ontwikkeling• Onderzoek	<ol style="list-style-type: none">9. Bevorderen eigen deskundigheid en ontwikkeling

Voorts hanteert de opleiding in de opbouw van de complexiteit drie niveaus: hoofdfasebekwaam (beroepstaakniveau 1), stagebekwaam (beroepstaakniveau 2) en beroepsbekwaam (beroepstaakniveau 3).

De beroepstaken zijn op deze drie niveaus beschreven, zo heeft het panel gezien in het *Toetsboek Opleiding Ergotherapie (2012)* en in een bijlage bij de *Kritische Reflectie* (bijlage IV, Relatie beroepstaken en competenties). In dit laatste document is zichtbaar in welke onderwijseenheden de beroepstaken aan bod komen. De opleiding maakt daarbij een onderscheid tussen voorgrond- en achtergrondcompetentie om daarmee aan te geven of de betreffende competentie centraal staat of ondersteunend wordt behandeld.

In het schema is voor het panel duidelijk zichtbaar dat alle beroepstaken (en daarmee de competenties) in het programma aan bod komen. Ter illustratie: de competenties die horen bij de beroepstaak Adviseren komen als voorgrondcompetentie aan de orde in de onderwijseenheden: Ouderen langer zelfstandig (niveau 1), Ergotherapie Fysiotherapie en Arbeid (niveau 1), Ouderen met beleving (niveau 2), Chronische pijn en Chronische vermoeidheid (niveau 2) en op niveau 3 bij Werkplekklaren. De competenties behorend bij de beroepstaak Werken aan kwaliteit komen als voorgrondcompetentie aan de orde in de onderwijseenheden: Samen Gezonder/WAK (niveau 1), Evidence Based Practice (niveau 2), Kwaliteit (niveau 2), Ondernemen (niveau 2) en (op niveau 3) in Praktijkgericht Onderzoek. Het panel vindt de vertaling van de eindkwalificaties in het programma zeer gedegen uitgewerkt. Alle competenties komen via de beroepstaken op de drie niveaus aan de orde in het onderwijsprogramma. In de beschrijvingen van de onderwijseenheden, die opgenomen zijn in het *Opleidingsstatuut*, ziet het panel ook duidelijke en adequate verwijzingen naar de competenties en beroepstaken waaraan de betreffende onderwijseenheid een bijdrage levert.

- Kennis en kunde

De majorcompetenties die de opleiding hanteert zijn in de BoKSA (zie standaard 1) geoperationaliseerd in de aspecten: kennis, vaardigheden en attitude. De BoKSA bevat de actuele kernconcepten van de Ergotherapie. De inhoud is in landelijk verband tot stand gekomen en de BoKSA is onderdeel van het (concept) Nationale Transcript.

De BoKSA bevat de volgende kennis- en vaardigheidsdomeinen:

- Oorsprong en ontwikkeling van het beroep
- Uitgangspunten voor het handelen
- Elementen van het handelen
- Ordening van het concept handelen
- Veranderen door handelen
- Modellen en Frameworks
- Handelingen en handelingsgebieden
- Ergotherapeutische denk-, redeneer-, en reflectieprocessen.

De volgende kennisverwante wetenschappen (en vaardigheidsgebieden) worden in de BoKSA onderscheiden: Geneeskunde, Biomechanica, Gezondheidswetenschappen, Sociale- en gedragswetenschappen, Communicatiewetenschappen, Ondernemen en marketing, Onderzoek, Management en organisatie, Cliëntgerichte vaardigheden, Organisatiegerichte vaardigheden en Beroepsgerichte vaardigheden. Attitude is binnen de BoKSA een belangrijk punt die door alle domeinen speelt. Als input voor de BoKSA is onder meer gebruik gemaakt van de Beroepscompetenties Ergotherapie, de Grondslagen Ergotherapie en de WFOT Minimum Standards.

De kenniselementen uit de BoKSA zijn terug te vinden in de literatuurlijst van de opleiding, zo stelt het panel vast. De opleiding heeft een verplichte literatuurlijst voor de propedeutische fase en voor de hoofdfase. Naast de relatie met de BoKSA zorgt de opleiding voor een relevante en actuele literatuurlijst, door deze voor te leggen aan de beroepenveldcommissie en vergelijkingen te maken met de literatuurlijsten van opleidingen ergotherapie van andere hogescholen. In de studiehandleidingen wordt naast de verplichte literatuur per onderwijseenheid ook aanbevolen literatuur benoemd. De (vak)literatuur die de opleiding hanteert wordt door het panel actueel en relevant bevonden. Het biedt een adequate kennisbasis met voldoende diepgang. Vanuit de documentatie en gesprekken met docenten en vertegenwoordigers van het werkveld heeft het panel vernomen dat sinds twee jaar een versteviging heeft plaatsgevonden van de bio-medische en psycho-sociale kenniscomponent. Hierover is het panel positief en vindt het belangrijk dat de opleiding deze aandacht vasthoudt. Voorts kan de internationale component in de literatuur versterkt worden, aldus het panel.

Over het vaardigheidsonderwijs is het panel eveneens positief. Aandacht voor de ontwikkeling van de beroepsvaardigheden is er met name in de leerlijn beroepsvaardigheden (zie ook: Vormgeving van het programma). De opleiding geeft aan dat cliëntgerichte vaardigheden centraal staan. De landelijk ontwikkelde ErgoVaardig-boeken vormen een belangrijke basis voor het vaardigheidsonderwijs, zo constateert het panel. In de leerlijn is aandacht voor het beoordelen, inventariseren en analyseren van handelingsvragen en handelingsbeperkingen, het handelingsprobleem interpreteren en prioriteren, adviseren over vervolgmogelijkheden en handelen (weer) mogelijk maken door (1) behandelen en begeleiden cliënten, (2) het adviseren aan derden en (3) het ondersteunen en versterken van cliënten. Het panel acht het vaardigheidsonderwijs goed uitgewerkt en heeft ook waardering voor de leeromgeving die de opleiding hiervoor creëert (zie opleidingsspecifieke voorzieningen). De patiënt is naar het oordeel van het panel voldoende in beeld in het vaardigheidsonderwijs, maar het panel ziet ruimte voor de opleiding om meer activiteiten te ontwikkelen waarin het directe (fysieke) cliënt/patiëntcontact in het programma te versterken. Bijvoorbeeld door het op meerdere punten gebruik maken van cliënten als experts. Een punt van aandacht in het (vaardigheids/attitude)onderwijs is naar oordeel van het panel het ethisch handelen. In verschillende bestudeerde werken is het panel persoonsgegevens tegengekomen van patiënten. Het is het panel opgevallen dat in deze werken hier niet voorzichtig genoeg mee is omgegaan. Het panel vraagt daarom nadrukkelijk aandacht voor het gebruik van en de omgang met privacygevoelige informatie om deze situaties niet meer te laten voorkomen.

De specifieke ergotherapeutische handelingen worden aangevuld met vaardigheidsonderwijs op het gebied van onderzoek. De opleiding heeft hiertoe een specifieke leerlijn in het programma opgenomen, waarin onder meer aandacht is voor Evidence Based Practice, methodisch handelen en begrippen als validiteit en betrouwbaarheid. De aandacht voor onderzoeksvaardigheden in het programma is in de afgelopen periode versterkt, zo constateert het panel. Studenten geven in gesprek met het panel aan deze versterking te herkennen en hebben daar waardering voor. Vanaf de start van het onderwijsprogramma komt de student in aanraking met onderzoek en onderzoeksvaardigheden. Zo is er al vroeg in het programma een *journalclub* waar studenten (wetenschappelijke) artikelen bestuderen en leren beoordelen. Het panel is positief over het onderwijs op het gebied van onderzoeksvaardigheden, maar is wel van mening dat het toepassen van deze vaardigheden nog verbreed kan worden. Dit betreft met name het gebruik van een bredere basis voor onderzoeksartikelen vanuit het niet Nederlandse onderzoeksgebied. Verder constateert het panel dat relatief weinig literatuur van buiten het direct Ergotherapeutisch kennisgebied gebruikt wordt, waar deze wel relevant kan zijn. Als studenten in het programma vaardiger gemaakt worden in het zelfstandig verzamelen van relevante (wetenschappelijke) artikelen en in het verantwoorden, kan dat naar oordeel van het panel ten goede komen aan de onderzoekscapaciteiten die zij in de afsluitende fase van de opleiding dienen aan te spreken.

Vormgeving van het programma

- Didactisch concept en werkvormen

In het *Onderwijskundig Fundament IPS* en het *Opleidingsprofiel* zijn de onderwijskundige uitgangspunten neergelegd voor de vormgeving van het onderwijs. Hierbij wordt uitgegaan van 'competentiegericht leren' als het leren van de beroepscontext, waarbij een evenwichtige verdeling van theoretische kennis, praktische vaardigheid en een professionele attitude vereist is. De opleiding heeft de onderwijskundige uitgangspunten uit het *Onderwijskundig Fundament IPS* ingekleurd met een beroepseigen overtuiging op het gebied van leren en ontwikkeling. De leeromgeving wordt vergeleken met de handelingsomgeving, waarbij betekenisvol handelen/leren, dialogische interactie en veranderen/leren door handelen belangrijke pijlers zijn. In de visie op leren van de opleiding wordt veelal het sociaal-constructivisme gevolgd met invloeden vanuit de cognitieve, gedrags- en handelingspsychologie. De opleiding schrijft hierover in het *Opleidingsprofiel*:

“Sociaal leren en individuele constructie van kennis staan binnen de opleiding Ergotherapie centraal. De student neemt informatie tot zich, doet ervaring op in interactie met mede-studenten, docenten en het werkveld (professional community). De voorkennis van studenten wordt aangesproken, expliciet gemaakt, zodat de student met de al aanwezige, betekenisvolle kennis, nieuwe kennis kan construeren of bestaande kennis kan reconstrueren.”

Het panel ziet dat de opleiding in de vormgeving van het onderwijs kiest voor het gebruik van een combinatie van twee didactische ontwerpmodellen.

Het 4 C/ID model van Janssen-Noordman en Merriënboer (2002) en het leerlijnenmodel van De Bie en Kleijn (2002). De kern van het 4 C/ID model richt zich op het ontwerpen van onderwijs rondom integrale beroepsopdrachten en het aanbieden van ondersteunend onderwijs, '*just in time information*' en deeltaakoefening. De kern van het leerlijnenmodel is het onderscheiden van verschillende leeractiviteiten en het aanbrengen van samenhang (een lijn) binnen deze leeractiviteiten. De opleiding onderscheidt de leerlijnen: kerndomein ergotherapie/methodisch handelen, bio-psycho-sociaal kennisdomein, beroepsvaardigheden, studieloopbaanbegeleiding, onderzoek en de themalijn.

Het leerproces van studenten wordt door de opleiding ondersteund door differentiatie in didactisch handelen, door inzet van verschillende leermethoden, leer- en instructiestrategieën en onderwijsvormen. Als leermethoden worden onderscheiden: praktijkgericht werken, skillslab, intervisie, projectonderwijs, praktijkcoaching. In de leer- en instructiestrategieën wordt gedifferentieerd in de mate van docentsturing. In de werkvormen heeft het panel de volgende variatie gezien in de studiehandleidingen: hoorcolleges, responsiecolleges, werkcolleges, beroepsvaardigheden, onderwijsgroepen, intervisiegroepen, workshops, stages, individuele en studieloopbaanbegeleiding. De wijze waarop de opleiding vanuit de onderwijsvisie het onderwijs heeft vormgegeven vindt het panel goed doordacht. Het praktijkgerichte karakter neemt hierin een duidelijke plaats in en is ook als zodanig herkenbaar. De leermethoden, leer- en instructiestrategieën en onderwijsvormen zijn naar het oordeel van het panel gevarieerd en passend en worden beargumenteerd ingezet door de opleiding. In gesprek met het panel geven studenten aan goed te weten wat van hen wordt verwacht en het panel constateert dat zij een goede verbinding weten te leggen naar de praktijk. Met het opleidingsmanagement heeft het panel gesproken over recente aanpassingen in de vormgeving van het onderwijs. Zo is met de grotere instroom het concept van *just in time information* minder gehanteerd, omdat deze vorm niet paste bij de grotere onderwijsgroepen. Tevens is de variatie in werkvormen iets teruggebracht. Het panel is positief over de blijvende aandacht van de opleiding op de geschiktheid van onder meer de gehanteerde onderwijsvormen in veranderende situaties.

- Begeleiding van studenten

Gedurende het opleidingsprogramma ondersteunt de opleiding het leerproces van de student door verschillende vormen van begeleiding aan te bieden. De docent heeft daarin verschillende rollen, onder meer afhankelijk van het studiejaar en het karakter van de onderwijseenheid. In de eerste twee studiejaar worden de volgende begeleidende docentrollen onderscheiden door de opleiding: studieloopbaanbegeleider, tutor, examinator en docent. Voor het derde en vierde studiejaar zijn dat: studieloopbaanbegeleider, docent-begeleider (werkplekleren), praktijkbegeleider (werkplekleren, ergotherapeut uit de praktijk), interne en externe examinatoren, senior begeleider (praktijkgericht onderzoek), en docent.

In het eerste en tweede studiejaar is er wekelijks contact tussen de studieloopbaanbegeleider en de student. Daarna is de studieloopbaanbegeleiding vraaggericht vormgegeven, zodat het initiatief voor begeleiding bij de student ligt.

In de studieloopbaanbegeleiding is onder meer aandacht voor zelfbeeld, beroepsbeeld en opleidingsbeeld. Het panel heeft met studenten gesproken en zij geven blijk van grote tevredenheid over de begeleiding door de opleiding. Het contact met de studieloopbaanbegeleider, maar ook met de andere docenten, wordt als persoonlijk ervaren en bij problemen wordt goede begeleiding geboden. Studenten merken daarbij op dat in de begeleiding altijd zelfsturing wordt bevorderd maar dat ondersteuning of begeleiding vanuit de opleiding mogelijk is. Het panel heeft hier aansprekende voorbeelden van gehoord waarbij studievertraging of persoonlijke omstandigheden een probleem vormden. Studenten geven aan dat er ook veel aandacht is voor het aspect samenwerken, omdat er verschillende projecten zijn die in groepen worden uitgevoerd.

Een andere duidelijk zichtbare vorm van begeleiding, naar het oordeel van het panel, is de begeleiding door de praktijkcoach. Een praktijkcoach is een docent die in het praktijkhuis (zie opleidings specifieke voorzieningen) een voorbeeldrol vervult in het handelen als ergotherapeut. Als studenten in het praktijkhuis beroepsvaardigheden oefenen dan is er altijd een praktijkcoach aanwezig waar zij terecht kunnen voor vragen. Het panel heeft gezien dat de praktijkcoach een herkenbare plek heeft in het praktijkhuis en hoort van studenten dat zij door de laagdrempeligheid makkelijk gebruik maken van de diensten van de praktijkcoach.

Het panel heeft kennisgenomen van de verschillende vormen van begeleiding die de opleiding aan de studenten biedt. Het begeleidingssysteem zit goed in elkaar. In de studieloopbaanbegeleiding is door het inspelen op studentspecifieke behoeften en veelal afgestemd op de competentieontwikkeling, ruimte voor het proces van de student. Door de groei van de opleiding en daarmee de grootte van de onderwijsgroepen zag de opleiding een risico voor het persoonlijke laagdrempelige karakter van de opleiding. Door vast te houden aan de intensiteit van contacten tussen studieloopbaanbegeleiders en studenten is dit naar het oordeel van het panel adequaat in stand gehouden.

- Verschillende leerroutes

De opleiding conformeert zich aan de wettelijke ingangseisen en heeft geen specifieke eisen geformuleerd. Sinds 2010 vraagt de opleiding aan aspirant-studenten om een motivatiebrief te schrijven en organiseert de opleiding voor inschrijvers een hoorcollege om zich als opleiding (nogmaals) te presenteren. Bij twijfels van de opleiding over het beroeps- en/of opleidingsbeeld bij een student, wordt een gesprek gevoerd dat leidt tot een advies over wel of niet starten met de opleiding. Om tijdens de opleiding een goede aansluiting te bewerkstelligen, onderneemt de opleiding verschillende activiteiten. Voor studenten die moeite hebben met studeren zijn er cursussen op het gebied van studievaardigheid, schrijfvaardigheid, Engels en biologie. En voor studenten die extra uitdaging willen is er de mogelijkheid om aan een honoursprogramma deel te nemen. Uit het gesprek met studenten blijkt dat de aansluiting op de vooropleiding in orde is.

De opleiding kent geen zij-instromers, verkorte programma's of deeltijdonderwijs, zo staat beschreven in de *Kritische Reflectie* (2013). Studenten kunnen zelf vrijstellingen aanvragen. De procedure hierbij verloopt via de Examencommissie en de volgende stadia: oriëntatie en intake, voorbereiding, onderzoek, besluit en archivering.

Kwaliteit van het personeel

De opleiding volgt het HRM beleidsplan dat op het niveau van het instituut is vastgesteld. Het beleid voorziet in personeelsinstrumenten zoals werving en selectie, een resultaat en ontwikkel (R&O)cyclus, opleiding en ontwikkeling, loopbaanontwikkeling, mobiliteit & uitstroom, en begeleiding bij ziekte/verzuim. Het personeelsbeleid van de opleiding Ergotherapie richt zich op het curriculum, de externe oriëntatie, de beroepsinhoud, de professionele cultuur en doelstellingen met betrekking tot het profiel: ondernemen, onderzoekend en onderscheidend.

Bij de opleiding zijn 32 docenten in dienst, die circa 20 fte vertegenwoordigen. Het panel heeft kennisgenomen van het personeelsbeleid en is van mening dat de opleiding aandacht heeft voor de kwaliteit van het personeel. Dit blijkt ook uit de kwalificaties van het huidige docententeam waarin de vakinhoudelijke, praktijkgerichte en didactische componenten goed vertegenwoordigd zijn. De helft van het personeel heeft een masteropleiding afgerond. Twee docenten zijn gepromoveerd en binnen de opleiding zijn er vier promovendi. Op het gebied van onderzoek en het begeleiden daarvan zijn kwalificaties in het team aanwezig, aldus het panel. Deze docenten van het team worden geselecteerd om onder andere het praktijkonderzoek in de afsluitende fase te beoordelen. Uit de gesprekken met zowel docenten als studenten en afgestudeerden heeft het panel het beeld gekregen van een enthousiast en betrokken docententeam. Op het moment dat afstemming of ondersteuning nodig is, weten docenten elkaar te vinden en is er altijd iemand bereid om te helpen. In het gesprek met studenten blijkt dat zij tevreden zijn over de docenten. Ze zijn goed bereikbaar en kunnen goed de relatie leggen tussen theorie en praktijk. Ook hebben studenten aangegeven dat docenten regelmatig om feedback vragen bijvoorbeeld om hun manier van lesgeven af te stemmen op de groep.

Het panel heeft voorts gezien dat de opleiding actief inzet op verbindingen met diverse lectoraten, waardoor docenten zowel up-to-date blijven als worden geïnspireerd, kennis opdoen en zich verder kunnen ontwikkelen. Ook met de beroepspraktijk zijn goede banden, onder meer door een koppelstructuur (uitwisseling en samenwerking) met het Radboud en de St. Maartenskliniek, zo stelt het panel vast. De opleiding maakt tevens gebruik van gastdocenten. Deze relaties zorgen ervoor dat de opleiding weet wat er in het werkveld speelt.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleiding wordt verzorgd in Nijmegen. Het panel heeft via documentatie en een rondleiding uitgebreid kennisgenomen van de voorzieningen die geboden worden. Zij is hierover zeer positief.

Het praktijkhuis is de kenmerkende opleidingsspecifieke voorziening van deze opleiding. De opleiding biedt hiermee een praktijkomgeving die Ergotherapie ademt. Het praktijkhuis wordt onder meer gevormd door de praktijklokalen (skills-ruimten), een vaardigheidscentrum gezondheidszorg en een compleet ingericht simulatie-appartement. Met dit appartement wordt een real life leeromgeving gecreëerd. Al deze ruimten worden gebruikt voor het onderwijs, maar kunnen ook door studenten gebruikt worden als oefenruimte buiten de lestijden om. Een aanwezige praktijkcoach is beschikbaar om vragen te beantwoorden en verdere begeleiding te bieden. Het praktijkhuis nodigt uit tot interactie tussen docenten (bijvoorbeeld praktijkcoach) en studenten. De opleiding geeft in de *Kritische Reflectie* aan dat afgevaardigden van hogescholen uit Nederland en België het praktijkhuis hebben bezocht om inspiratie op te doen voor de voorzieningen van hun eigen opleiding. Naast het praktijkhuis voorziet het gebouw onder meer in een kantine, ontmoetingsplaats, mediatheek, studielandschap, auditorium en collegezalen. Verder hebben studenten de beschikking over een digitale leeromgeving (Scholar). In deze leeromgeving zijn de studiehandleiding, informatie over toetsing en bijvoorbeeld sheets van colleges opgenomen. In het digitale registratiesysteem HAN-SIS kunnen studenten de individuele studievoortgang zien.

Borging van de onderwijsleeromgeving

Het kwaliteitszorgsysteem van de opleiding voorziet in diverse evaluatie-instrumenten, waarmee de opleiding regelmatig meet of aan haar streefnormen wordt voldaan. Daarnaast zijn er verschillende commissies die een duidelijke rol hebben in het onderhouden van het onderwijs. Zo kent de opleiding onder meer een opleidingscommissie, een beroepenveldcommissie, een curriculumcommissie, een kwaliteitscommissie en een examen- en toetscommissie (zie ook standaard 3). Elke commissie heeft een eigen rol in het signaleren en verbeteren van het onderwijs, zo stelt het panel vast. In de verslaglegging van de commissies ziet het panel nog mogelijkheden om structureel concreet te benoemen wat de uiteindelijke verbeteractiviteit is, wie deze gaat uitvoeren en wanneer het gerealiseerd moet zijn.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de opleiding de geformuleerde eindkwalificaties consequent heeft doorvertaald naar het programma. In de studiehandleidingen heeft het panel gezien dat de opleiding duidelijk het verband legt met de doelstellingen van het programma, bijvoorbeeld door te benoemen welke beroepstaak in de betreffende onderwijseenheid centraal staat. De kennis en kunde in het programma is van voldoende niveau en is gebaseerd op de Body of Knowledge, Skills and Attitude. De kenniselementen uit de BoKSA zijn terug te herkennen in de verplichte literatuurlijsten. Over het vaardigheidsonderwijs is het panel eveneens positief, al zijn er op het gebied van ethiek en onderzoek verbetermogelijkheden.

De vormgeving van het onderwijsprogramma wordt door het panel als passend beschouwd. De opleiding baseert zich op twee didactische modellen en weet deze goed in het onderwijs neer te zetten. Duidelijk herkenbaar zijn bijvoorbeeld de zes leerlijnen. De werkvormen die de opleiding hanteert passen bij de onderwijsvisie en bieden variatie.

Het panel is positief dat de opleiding aandacht heeft voor de geschiktheid van de onderwijsvormen, bijvoorbeeld bij de grootte van de onderwijsgroepen. In de afgelopen periode zijn hierin aanpassingen gedaan. Studenten voelen zich goed begeleid tijdens de opleiding. De opleiding heeft een intensief studieloopbaanprogramma. Studenten waarderen dit positief.

De docenten zijn goed gekwalificeerd voor het geven van onderwijs aan deze opleiding. Zowel de opleidingsachtergronden van de docenten als de (huidige) activiteiten in de beroepspraktijk dragen daar aan bij. Voorts zijn de voorzieningen goed op orde voor de verzorging van het onderwijs. Het praktijkhuis valt daarbij in positieve zin op.

Het panel stelt vast dat de elementen programma, vormgeving, personeel en voorzieningen een samenhangende leeromgeving vormen. Het panel heeft ten aanzien van enkele onderdelen opmerkingen gemaakt, maar constateert ook dat de opleiding veelal al verbeteractiviteiten heeft ondernomen óf zich heeft voorgenomen die hieraan tegemoet komen. Het panel is ondanks de opmerkingen van oordeel dat de opleiding een uitdagende leeromgeving biedt aan de studenten.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

In het *Toetsboek Opleiding Ergotherapie 2012* is het huidige toetsbeleid van de opleiding opgenomen. Het beleid is gebaseerd op het instituutsbrede *Toetsbeleid IPS 2012-2016* alsmede op het HAN-beleid met betrekking tot drie integrale toetsen. Het toetsboek voorziet in kaders voor toetsontwikkeling, toetsuitvoer, organisatie en kwaliteitszorg rondom toetsing. Iedere onderwijseenheid heeft een toetshandleiding met de beschrijvingen van tentamens en deeltentamens.

Het toetskader voorziet in een competentiegericht toetsprogramma. De competenties, inclusief BoKSA, worden getoetst via beroepsproducten die afgeleid zijn van de beroepstaken (zie standaard 1). Beroepsproducten hebben zowel betrekking op schriftelijke producten als het ergotherapeutisch handelen. De toetsvormen die de opleiding hierin specifiek hanteert zijn onder andere: kennistoetsen, schriftelijke toetsen, performance toetsen en ontwikkelingsgerichte toetsen. Daarnaast heeft de opleiding drie momenten in de studie gemarkeerd met een integraal tentamen (eind propedeuse, eind hoofdfase 1 en bij eind opleiding). In deze integrale tentamens toetst de opleiding of een student de onderlinge samenhang van de beroepstaken begrijpt en kan hanteren in het praktische handelen.

De integrale toets is een mondelinge toets met twee examinatoren. Bij de eerste twee integrale toetsen levert de student een portfolio in en reflecteert hij op zijn competentieontwikkeling. Bij de laatste integrale toets (alle competenties) is het werkplekleren het uitgangspunt. Het panel vindt de integrale toetsen een meerwaarde, het is een duidelijk ijkpunt in de studieloopbaan van de studenten.

Het panel constateert dat er sprake is van een duidelijk toetsprogramma dat goed is ingebed in de structuur van de HAN. Het panel vindt dat er sprake is van een breed scala aan toetsvormen. In het toetsboek en in een bijlage bij de *Kritische Reflectie* presenteert de opleiding overzichtelijk de variatie aan toetsvormen, onder meer gekoppeld aan het beroepstaakniveau, de onderwijseenheid en de competenties. Daarin is bijvoorbeeld zichtbaar dat studenten de volgende toetsen dienen af te leggen bij de onderwijseenheid Ergotherapie Dicht Bij Huis: drie kennistoetsen, twee schriftelijke toetsen waarvan één gecombineerd met een mondelinge toets, en één performance toets. Het panel heeft toetsen bestudeerd en is van oordeel dat deze het niveau vertegenwoordigen van de fase waarin ze worden afgenomen. Naast de toetsen heeft het panel ook uitwerkingen en beoordelingen bestudeerd. Hoewel het panel de (cijfer)beoordeling in vrijwel alle gevallen onderschrijft, vindt het panel het een gemis dat in de beoordelingsformulieren weinig specifieke en kritische feedback en feedforward zichtbaar is. Dit gebrek aan schriftelijke feedback maakt het moeilijker om het gegeven cijfer te verifiëren. Feedforward op alle niveau's geeft de studenten duidelijke indicaties over hoe hun werk verbeterd kan worden en waar zij punten hebben gemist. Studenten gaven in gesprek met het panel aan mondelinge feedback en feedforward te ontvangen.

Het toetsboek voorziet in kwaliteitscriteria ontleend aan het 'competentie assessment wiel' van Dijkstra en Baartman en op het gebied van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. De opleiding geeft aan hoe door middel van eisen aan toetsconstructie en toetsafname en door toetsanalyses achteraf de kwaliteit van toetsen en beoordelen wordt geborgd. Zo is een toets pas definitief nadat het concept besproken is en goed gekeurd door docenten die getraind zijn op het gebied van toetsconstructie en met de toetsverantwoordelijke. Het panel is positief over de borgingsmechanismen die de opleiding hanteert om te zorgen voor een kwalitatief goede toets.

De huidige uitvoeringspraktijk van de toetspraktijk, zoals hierboven besproken, is tot stand gekomen na een periode waarin de opleiding gewerkt heeft aan het versterken van het toets- en beoordelingssysteem. Dit proces heeft plaatsgevonden vanaf 2010 en betreft onder meer de keuze om meer summatief te toetsen in de propedeuse en de hoofdfase. Voor de invoering van deze maatregel was het mogelijk een onvoldoende toetsonderdeel van een onderwijseenheid te compenseren in de integrale toets, zo blijkt uit de gesprekken. In de huidige situatie moeten alle toetsonderdelen van de onderwijseenheid minimaal voldoende zijn. Een ander voorbeeld van de doorgevoerde verbeteringen is het terugbrengen van de variatie in toetsing. Door de groei van het aantal studenten, waren enkele toetsvormen organisatorisch niet meer haalbaar. De opleiding heeft hierop ingespeeld. Ook de toetsing in de afsluitende fase van de opleiding is aangepast (zie *realisatie van de beoogde eindkwalificaties*). Het panel is positief over de verbeteringen die de opleiding in de afgelopen periode heeft doorgevoerd.

De opleiding laat hiermee zien kritisch te zijn op het eigen handelen en veel aandacht te hebben voor de kwaliteit van de toetsing. Het panel is tevens positief dat de opleiding externen, zoals het CITO, betreft bij het evalueren van het systeem van toetsing.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Studenten dienen in de onderwijseenheden Werkplekieren (WPL) en Praktijkgericht Onderzoek (PO) te laten zien dat ze de negen majorcompetenties op bachelorniveau te beheersen. Het doel van het PO is het verantwoord bijdragen aan oplossingen voor praktijkproblemen, het beantwoorden van praktijkvragen en het ontwikkelen en innoveren van de zorgpraktijk. Het resultaat van een PO kan kennis zijn, inzichten, richtlijnen, protocollen, interventies, meetinstrumenten en/of praktisch bruikbare, creatieve en innovatieve oplossingen. Studenten werken in groepen van twee à vier studenten en de opdrachtgever van het project kan een praktijkinstelling zijn of een lectoraat.

De onderwijseenheid PO is met ingang van studiejaar 2012-2013 ingevoerd. De voorloper van deze onderwijseenheid is de onderwijseenheid TOKO (Toegepast Onderzoek Kwaliteit en Ondernemen). Het panel stelt vast dat de opleiding met de invoering van PO een versteviging ten aanzien van TOKO heeft doorgevoerd. Die versteviging uit zich onder andere in een andere beoordelingssystematiek, waarbij de objectiviteit is vergroot door de inzet van meerdere (onafhankelijke) beoordelaars bij de beoordeling van het eindproduct. Hiermee betreft de opleiding 'vreemde ogen' bij het beoordelen van het PO. Bij de PO-beoordeling zijn drie beoordelaars betrokken, elk met een eigen perspectief, te weten: een onderzoeksdeskundige (onderzoekskwaliteit), een werkvelddeskundige (praktijkgerichtheid) en een docentbegeleider die een oordeel geeft over het proces (professioneel handelen). Bij de TOKO-beoordeling waren twee onafhankelijke beoordelaars betrokken (een interne en een externe beoordelaar). Het panel is positief over de aanpassingen die de opleiding heeft doorgevoerd ten opzichte van de TOKO-opzet.

De studenten worden tijdens het PO-project begeleid door een senior-adviseur (docent). De adviseur dient een masterkwalificatie te hebben en/of aantoonbare projectervaring inclusief een cursus Begeleiding praktijkgericht onderzoek. De studenten, ook wel aspirant-adviseurs genoemd, ontvangen ondersteunend onderwijs in vijf cursussenlijnen: kwantitatief onderzoek, statistiek, kwalitatief onderzoek, de kwaliteitsbewuste professional en de ondernemende professional.

Naast het PO is de onderwijseenheid WPL onderdeel van het afstuderen. Gedurende twee periodes Werkplekieren (WPL) leren de studenten in de beroepspraktijk. Het werkplekieren wordt getoetst door middel van een integrale toets. De toets/assessment bestaat uit een portfolio, een presentatie en een gesprek.

Met ingang van studiejaar 2012-2013 moeten studenten het volgende aanleveren voor de presentatie en het gesprek: minimaal drie behandeltrajecten met beroepsproducten en verantwoordingsformulieren, minimaal tien 'losse' beroepsproducten, feedback per WPL op deelname aan intervisiebijeenkomsten van de docentbegeleider, feedback van een medestudent op deelname aan de intervisiebijeenkomsten, twee getuigschriften (WPL 1 en 2), en een ingevuld formulier 'feedbackmoment ingevuld door de docentbegeleider en twee medestudenten.

Het visitatiepanel heeft, voorafgaand en tijdens het visitatiebezoek, inzage gehad in de WPL-dossiers en de TOKO/PO-projecten van vijftien afgestudeerden. Het panel is van oordeel dat de studenten aantonen te beschikken over de majorcompetenties voor een ergotherapeut. De praktijkproblemen die studenten als basis nemen voor hun onderzoek (PO/TOKO) zijn relevant voor de beroepspraktijk en wordt adequaat doorvertaald in een onderzoeksopzet. Over de uitvoering van het onderzoek, leidend tot beantwoording van de onderzoeksvragen en conclusies is het panel tevreden. Daarbij merkt het panel wel op dat het ook werken zag, waar studenten meer moeite hadden met het uitvoeren van een onderzoek. Op onderdelen was kwalitatieve versterking mogelijk. Zo zag het panel in een aantal afstudeerwerken mogelijkheden om de theoretische onderbouwing te versterken en had een aantal groepen studenten gemaakte keuzes beter kunnen verantwoorden. Als laatste verbetermogelijkheid noemt het panel het beperkt beschrijven van de toepasbaarheid van de conclusies naar de praktijk. Door die toepasbaarheid te vergroten, komt invoering van de conclusies een stap dichterbij. Het panel is positief over de ondernemendheid die uit de eindproducten spreekt. De opmerkingen die het panel maakt over de werken zijn veelal adequaat vertaald naar de beoordeling (zie ook volgende alinea).

In de portfoliomappen die studenten individueel inleveren voor de beoordeling van het WPL heeft het panel gezien dat studenten in de praktijk in staat zijn te functioneren als beginnend/startbekwaam ergotherapeut. Dit blijkt voor het panel onder meer uit de beroepsproducten in de portfolio's, waaruit bijvoorbeeld duidelijk de kennis en kunde van studenten blijkt op het gebied van de competentie 'diagnosticeren'.

Het panel heeft naast de werken (TOKO/PO en WPL) ook gekeken naar de beoordelingen. Het panel stelt vast dat de opleiding goed de grens bewaakt tussen voldoende en onvoldoende beoordelingen. Een enkele kleine afwijking uitgezonderd kan het panel zich vinden in de beoordelingen die de studenten hebben gekregen. Wel vindt het panel dat de opleiding meer werk moet maken van de ruimte voor feedback/feedforward op de beoordelingsformulieren. Uit gesprekken blijkt feedback vooral in het gesprek met de studenten besproken te worden. Het panel hecht er sterk aan dit ook schriftelijk vast te leggen, zodat de waarde van de feedback zichtbaar blijft. In de meest recente beoordelingsformulieren heeft de opleiding hier al aanpassingen toe gedaan. In de gesprekken met begeleiders en beoordelaars van TOKO/PO-projecten heeft het panel expliciet aandacht besteed aan de individuele component in de beoordeling. In het beoordelingssysteem zijn meerdere waarborgen ingebouwd om te zorgen dat de individuele component goed wordt beoordeeld. Zo telt in de huidige PO-beoordelingssystematiek de individuele prestatie voor dertig procent mee in het eindcijfer. Het panel vindt dit een goede versterking ten opzichte van de beoordeling van de TOKO-projecten.

Daarnaast heeft de docentbegeleider mogelijkheden om in de beoordeling van het eindproduct differentiatie aan te brengen per student. Het panel heeft in de gesprekken met de beoordelaars en met afgestudeerden gehoord dat er voldoende aandacht is voor de individuele inbreng van studenten. Studenten geven in het gesprek met het panel aan dat tussentijdse peer-assessments ook bijdragen aan het voorkomen van meeliftgedrag. Ze geven aan dat de opleiding vanaf het begin van de studie aandacht heeft voor het leren feedback geven.

Het panel is positief over de wijze waarop de opleiding de kwaliteit van het onderwijs monitoort en bewaakt. Zowel door een extern deskundige als door de beroepenveldcommissie laat de opleiding TOKO/PO projecten bekijken om een uitspraak te doen over het niveau, maar ook over de opzet van het traject. Afgestudeerden en afgevaardigden van het beroepenveld waarmee het panel heeft gesproken, zijn positief over de kwaliteiten van de beginnend/startbekwame Ergotherapeut.

Overwegingen en conclusie

Het panel is over beide elementen van deze standaard positief. Het systeem van toetsing en beoordeling is op orde. Het toetsaanbod is gevarieerd en sluit aan op de lesstof in de onderwijseenheden. Studenten worden daar goed op voorbereid en kunnen in de studiehandleidingen informatie vinden over de toetsing en beoordeling. Het panel concludeert op basis van de dossiers van vijftien afgestudeerden dat de opleiding adequaat het eindniveau bewaakt. Hoewel het panel enkele opmerkingen maakt over enkele afstudeerwerken, voornamelijk over de onderzoeksmatige vaardigheden en het toepasbaar maken voor de praktijk, is het panel van oordeel dat deze terecht met een voldoende zijn beoordeeld. Deze positieve waardering is er ook voor de kwaliteit van de portfolio's die het panel van deze vijftien afgestudeerden heeft bestudeerd. Studenten tonen hierin aan als een beginnend/startbekwame ergotherapeut te functioneren. In de beoordelingssystematiek ziet het panel nog mogelijkheden om sterker schriftelijk neer te leggen hoe tot de (cijfer)beoordeling is gekomen. Door middel van feedback/feedforward kan het leereffect voor studenten in deze fase van de opleiding nog versterkt worden. Het panel is in dit licht positief over de ruimte voor feedback/feedforward in de nieuwe beoordelingsformulieren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Bijzonder Kenmerk: Ondernemen

In oktober 2011 verzorgde de NVAO tijdens de conferentie Onderwijs en Ondernemen "Op expeditie" van Agentschap NL in Den Haag een workshop over de te starten pilot bijzonder kenmerk ondernemen en in december van dat jaar in Den Haag een informatiebijeenkomst voor 75 geïnteresseerde opleidingen en instellingen. Na de eerste ervaringen in 2012 zijn in het beoordelingskader pilot bijzonder (kwaliteits)kenmerk ondernemen enkele wijzigingen doorgevoerd. Bij de visitatie van de hbo-bacheloropleiding Ergotherapie van Hogeschool Arnhem en Nijmegen is dit beoordelingskader gehanteerd.

Het beoordelingskader voorziet in 5 standaarden die uitgewerkt zijn naar toetspunten. Het visitatiepanel zal haar oordeel over deze standaarden, gebaseerd op de toetspunten, hieronder neerleggen.

Standaard 1: Visie en beleid op het gebied van ondernemen

Toetspunt 1a: Bewust en breed gedragen

In de visie op het gebied van ondernemen wordt aangegeven wat de visie is en in welke mate deze visie gedeeld wordt en/of ondersteund wordt door belanghebbenden binnen en buiten de instelling.

Het panel constateert dat de opleiding een duidelijke visie heeft op het gebied van ondernemen. In het *Visiedocument beroepsbeeld Ergotherapie 2006-2010* geeft de opleiding aan dat ondernemen gaat over "*Het kunnen analyseren van de vraag naar ergotherapie in de 'markt', inspelen op kansen die zich voordoen in deze markt, het innoveren en ontwikkelen van ergotherapeutische diensten en producten en het profileren van de eigen deskundigheid en diensten met als doel het bestaansrecht van de organisatie te waarborgen.*"

Met deze visie legt de opleiding de nadruk op ondernemendheid, zo blijkt ook uit de gesprekken van het panel met docenten en het opleidingsmanagement. Het doel is niet dat iedere student als ondernemer afstudeert, maar wel tot ondernemende professional.

Om te zorgen voor een breed gedragen visie heeft de opleiding ervoor gekozen om expliciet aan te sluiten bij het beleid van de hogeschool en het Instituut Paramedische Studies (IPS). Zo is één van de speerpunten van de HAN gericht op ondernemen en ondernemerschap en heeft het IPS de ambitie uitgesproken om in 2016 toonaangevend te willen zijn in de regio op het gebied van onderwijs en ondernemen in de zorg. De externe legitimatie voor de visie is te vinden in de aansluiting bij de majorcompetenties voor de ergotherapeut, waarbij 'Ondernemen' één van de negen competenties is. Voorts toetst de opleiding haar beleid op het gebied van ondernemen bij de beroepenveldcommissie, zo heeft het panel vernomen in het gesprek met een vertegenwoordiging van de beroepenveldcommissie.

Het is het panel in positieve zin opgevallen dat de opleiding (belangeloos) haar ondernemerszin aanbiedt aan en haar kennis deelt met andere opleidingen Ergotherapie vanuit de gedachte de ergotherapeut landelijk duidelijker op de kaart te zetten.

Toetspunt 1b: Ondernemen in doelstellingen vertalen

De visie op het gebied van ondernemen is in beleidsmatige doelstellingen (bijv. SMART specifiek, meetbaar, haalbaar, realistisch en tijdig) geformuleerd.

Het panel constateert dat de opleiding de visie op het gebied van ondernemen in beleidsmatige doelstellingen heeft geformuleerd. Bij toetspunt 1a verwijst het panel als onderbouwing naar enkele beleidsdocumenten op hogeschool en instituutsniveau.

Eén van de acht speerpunten van het instellingsplan 'Kennis in Interactie 2012-2016' is gericht op ondernemen en ondernemerschap en is gericht op verbinding met de (regionale) topsectoren vanuit het Centrum voor Ondernemen (CVO). Het accent ligt hierbij op het versterken van ondernemend gedrag in organisaties en het faciliteren van de doorgroei van startende ondernemingen. Op het niveau van het Instituut Paramedische Studies is de ambitie geformuleerd om in 2016 toonaangevend te willen zijn in de regio op het gebied van onderwijs en ondernemen in de zorg.

De opleiding heeft de doelstellingen op het gebied van ondernemen vertaald naar:

- Het ontwikkelen van kennis, vaardigheden en attitudes op het gebied van ondernemen en ondernemendheid;
- Actief integreren van kennis, vaardigheden en attitudes door middel van hiertoe specifiek ontwikkelde projecten;
- Praktische toepassing in de maatschappij.

Het panel constateert dat de opleiding aansluit bij deze beleidsmatige doelstellingen, zo blijkt onder meer uit het gesprek van het panel met het opleidingsmanagement. Het panel onderschrijft de constatering van de opleiding in de Kritische Reflectie Bijzonder Kenmerk Ondernemen, waarin aangegeven wordt dat de meetbaarheid van ondernemendheid nog verder onderzocht, verheldert en uitgewerkt moet worden.

Toetspunt 1c: Evaluatie van het beleid op het gebied van ondernemen is gericht op verbeteren

Het beleid op het gebied van ondernemen wordt periodiek geëvalueerd en daaruit komen verbetermaatregelen.

Op opleidingsniveau en op het niveau van het instituut wordt het beleid op het gebied van ondernemen periodiek geëvalueerd. Op opleidingsniveau gebeurt dat onder meer via de reguliere onderwijsbeoordelingen. Maar het panel ziet deze cyclus van evaluatie concreter terug op het niveau van het instituut. Ten eerste wordt het jaarplan Ergotherapie, dat gebaseerd is op het meerjarenontwikkelingsplan IPS, elk half jaar doorgenomen op de voortgang van de gestelde doelen. Specifiek ten aanzien van het thema Ondernemen heeft het panel tevens gezien dat er een stand van zaken-notitie is opgesteld waarin de opleiding de voortgang ten aanzien van de beleidsdoelen heeft vastgelegd.

Op basis van de evaluaties komen verbetermaatregelen tot stand. Een voorbeeld daarvan is de herschreven onderwijsseenheid Ondernemen. Belangrijk verbeterpunt hierbij is dat de gecombineerde behandeling van de thema's 'kwaliteit' en 'ondernemen' is uitgesplitst, waardoor beide thema's nu meer zichtbare onderdelen van het programma zijn. In dit proces is de onderwijsseenheid eerst geëvalueerd door studenten, vervolgens geanalyseerd door de coördinator van de OWE, inhoudelijk en organisatorisch besproken in het overleg tussen docenten en coördinator leidend tot een verbetermaatregel die tenslotte door het opleidingsmanagement is vastgesteld.

Het panel constateert, in lijn met haar constatering bij toetspunt 1a, dat ook de beroepenveldcommissie een rol heeft in de evaluatie van het gevoerde beleid t.a.v. ondernemen.

Oordeel panel standaard 1: Visie en beleid op het gebied van ondernemen

Het panel acht voldoende aangetoond dat de opleiding het onderwijs inricht vanuit een gedegen visie op ondernemen. De opleiding sluit aan bij doelstellingen vanuit de instelling en het instituut op het gebied van ondernemen en heeft dit verankerd in het opleidingsbeleid. De mate van meetbaarheid van ondernemendheid/ondernemerszin is nog een aandachtspunt, zo stelt het panel vast in lijn met de conclusie die de opleiding hierover zelf formuleert. Periodiek wordt geëvalueerd of de opleiding op koers ligt om de ambities waar te maken, onder meer via onderwijsbeoordelingen, maar ook door halfjaarlijkse meetmomenten vanuit het IPS op de voortgang binnen de opleiding. Het panel is onder de indruk van de brede gedragenheid binnen (studenten, docenten en management) en buiten (beroepenveldcommissie, Ergotherapie Nederland) de opleiding.

Het panel beoordeelt standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Beoogde eindkwalificaties

Toetspunt 2a: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen in het onderwijsonderdeel hebben een duidelijke relatie met het beleid en de visie op ondernemen.

Van de negen majorcompetenties die de opleiding hanteert, is conform het landelijk profiel één specifiek gericht op ondernemen. Deze competenties luidt als volgt: “*De ergotherapeut zet diensten en producten in de markt, vernieuwt en verbetert waar nodig het aanbod met als doel het bestaansrecht van de organisatie te waarborgen.*”. Het panel herkent de aansluiting van deze competentie bij de visie van de opleiding.

De aansluiting tussen de visie en de beoogde eindkwalificatie zit naar oordeel van het panel in het brede perspectief dat van beide uitgaat. Het gaat niet alleen om ondernemerschap; het accent ligt op ondernemendheid. Het panel vindt de eindkwalificatie een goede afspiegeling van die visie.

Zoals ook in het reguliere deel van het visitatierapport wordt beschreven, heeft de opleiding de competenties vertaald naar beroepstaken. De beroepstaak die direct gelieerd is aan de competentie ondernemen wordt als volgt beschreven: “*Het analyseren van de vraag naar ergotherapie in de ‘markt’, inspelen op kansen die zich voordoen in de markt, het innoveren en ontwikkelen van ergotherapeutische diensten en het profileren van de eigen deskundigheid en diensten met als doel het bestaansrecht van de organisatie te waarborgen.*” Het panel vindt dat de opleiding hiermee duidelijk invulling heeft gegeven aan de competentie en dat er sprake is van een adequate concretisering.

Toetspunt 2b: Oriëntatie en niveau

De beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen zijn geconcretiseerd op het bachelorniveau en de hbo-oriëntatie van de opleiding.

Het panel stelt vast dat de opleiding door de vertaling naar de beroepstaak ondernemen (zie toetspunt 2a) de hbo-oriëntatie duidelijk zichtbaar heeft gemaakt. Uit de gesprekken op de visitatiedag met vertegenwoordigers van het werkveld blijkt dat het accent op ondernemen door de beroepspraktijk wordt gesteund.

Om het niveau van de competentie te waarborgen maakt de opleiding gebruik van de Dublin descriptors. De opleiding laat in een uitgebreid overzicht in de *Kritische Reflectie Bijzonder Kenmerk Ondernemen* de relatie zien tussen de aan ondernemen gerelateerde leerdoelen en de Dublin descriptors. Zo is het leerdoel ‘Studenten hebben kennis van de prijs/kwaliteit verhouding en gebruiken deze kennis in het opstellen van het bestek.’ Onder meer gekoppeld aan de descriptor Kennis en Inzicht.

Het leerdoel 'De student zet op methodische wijze een product of dienst op de markt, dat voldoet aan de hulpvraag van ouderen met een (dreigend) handelings-/participatieprobleem. Deze bevat tenminste een marktonderzoek en een promotieplan', is gekoppeld aan de descriptoren oordeelsvorming en communicatie.

Het panel is van oordeel dat de opleiding een goede relatie legt tussen de leerdoelen en de Dublin descriptoren. De opleiding toont daarmee aan dat de leerdoelen die betrekking hebben op ondernemen voldoen aan het bachelorniveau.

Oordeel panel standaard 2: Beoogde eindkwalificaties

Het panel concludeert dat de eindkwalificaties op het gebied van ondernemen in lijn zijn met het beleid en de visie op ondernemen. Het panel herkent in de eindkwalificaties dezelfde breedte als in het beleid en de visie. De eindkwalificaties zijn geconcretiseerd door een vertaling naar beroepstaken en leerdoelen. In de, door het beroepenveld gesteunde, vertaling naar beroepstaken vindt het panel de hbo-oriëntatie duidelijk zichtbaar.

Het niveau van de competentie op het gebied van ondernemen wordt aangetoond door zichtbaar te maken hoe de leerdoelen van deze competenties gerelateerd zijn aan de Dublin descriptoren. Het panel acht deze relatie adequaat uitgewerkt.

Het panel beoordeelt standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3: Onderwijs en leeromgeving

Toetspunt 3a: Programma

De inhoud en structuur van het onderwijsonderdeel maken het mogelijk de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen te bereiken.

De opleiding heeft een adequate vertaling naar leerdoelen gemaakt vanuit de competentie op het gebied van ondernemen. Deze leerdoelen stellen de opleiding in staat op een goed gestructureerde manier studenten te laten werken aan de beheersing van de competentie ondernemen, aldus het panel.

Het onderwijsprogramma laat zien dat in alle jaren gewerkt wordt aan de leerdoelen op het gebied van ondernemen. De opleiding onderscheidt daarbij drie niveaus: hoofdfasebekwaam, stagebekwaam en beroepsbekwaam. Deze niveau-indeling draagt bij aan de structuur, doordat een duidelijke opbouw zichtbaar is.

De inhoud van het programma op het gebied van ondernemen is te structureren langs deze niveaus. Op het eerste niveau werken de studenten onder meer in de onderwijseenheden Ergotherapie Dicht Bij Huis (EDBH), Ouderen Langer Zelfstandig (OLZS) en Ergotherapie en Fysiotherapie in de Arbozorg (EFA) aan leerdoelen die horen bij de doelstelling op het gebied van ondernemen.

Studenten werken aan projecten/opdrachten die zich richten op het opstarten van een eigen praktijk, profilering van het beroep ergotherapie en persoonlijke profilering, het uitvoeren van een marktonderzoek t.b.v. een eigen praktijk marktonderzoek en aan het ontwikkelen van een innovatief adviesproduct. In de onderwijseenheid 'Ondernemen' wordt op niveau 2 gewerkt aan de beheersing van de competentie ondernemen. Studenten werken daarin bijvoorbeeld aan een marketingcommunicatieplan. Op het derde niveau werken studenten aan: ondernemen gekoppeld aan innovatie.

Dit vindt plaats in de onderwijseenheid Praktijkgericht Onderzoek. In totaal zijn er dertien onderwijseenheden waarin ondernemen significante aandacht krijgt.

Naast deze voorbeelden, valt het op dat consequent aandacht uitgaat naar het creëren van een ondernemende houding bij studenten. Het panel heeft in de gesprekken met studenten en docenten gehoord dat de opleiding de studenten continu stimuleert om proactief te handelen. Zo worden studenten gestimuleerd om proactief te communiceren met de opdrachtgevers voor projecten en met de begeleiding vanuit de opleiding. Studenten profileren zich hierbij als adviseur. In de projectbijeenkomsten wordt gestuurd op het verkrijgen van organisatiesensitiviteit, exploratie van het krachtenveld waarin een project wordt uitgevoerd en het plaatsen van een project in de context van de organisatie.

Tevens blijkt dat aandacht uitgaat naar het presenteren van projectresultaten voor een breder publiek. Het panel heeft hier ook voorbeelden van gehoord van studenten, die bijvoorbeeld de resultaten van hun praktijkgerichte onderzoek publiceren.

Het panel constateert dat het onderwijsprogramma qua inhoud en structuur studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen te bereiken.

Toetspunt 3b: Onderwijsvormen/ didactisch concept

De gekozen onderwijsvormen en het didactisch concept zijn afgestemd op en dragen bij aan het bereiken van de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen.

De onderwijsvisie en het didactische concept staan beschreven in het *Opleidingsprofiel* en worden ook behandeld in het reguliere deel van het visitatierapport. Deze zijn ook van toepassing op het onderwijs op het gebied van ondernemen. Uit het didactische model vloeit voort dat binnen iedere onderwijseenheid een ondernemende houding van studenten wordt gevraagd. In iedere onderwijseenheid staat een integrale beroepsopdracht centraal, die tot stand komt met de daadwerkelijke beroepspraktijk. Studenten zullen ondernemendheid moeten tonen in de totstandkoming van de producten en in het aangaan van contacten met het werkveld.

Een specifieke onderwijsvorm is het extra-curriculaire programma Student Company (SC) dat studenten in het tweede leerjaar kunnen volgen. Een groep bestaande uit tien studenten zet een eigen onderneming op met een eigen managementteam en bedenkt een product of dienst met als doel (meer)waarde te creëren. Ze doen hierbij marktonderzoek en dragen zorg voor een eigen startkapitaal door de verkoop van aandelen.

De Student Company is gebaseerd op het principe van prikkelen, uitdagen en stimuleren van ondernemendheid en ondernemerschap met als minimale uitkomst ondernemend gedrag. Het panel heeft gesproken met studenten die deelgenomen hebben aan deze onderwijsvorm en zij zijn hierover erg positief. Zij hebben hun ondernemende houding versterkt, zo geven zij aan. Het panel heeft een aantal voorbeelden van producten gezien die kwalitatief sterk waren en die prijzen hebben gewonnen ter stimulering van de productie van het ontwerp.

Naast de Student Company hebben studenten de mogelijkheid om verschillende onderwijsonderdelen te volgen die een relatie hebben met ondernemen. De opleiding werkt met een strippenkaart waarop studenten OK-ET punten kunnen sparen om daarmee aan te tonen ook buiten het reguliere onderwijsprogramma te werken aan hun professionalisering. Het aanbod vanuit de opleiding is gevarieerd en onderdelen hebben betrekking op het thema ondernemen. Zo zijn er masterclasses door het Centrum voor Ondernemerschap, symposia, workshops en het innovatiecafé. Studenten organiseren een jaarlijks terugkerend symposium over de toekomst van de Ergotherapie.

Het panel stelt vast dat de opleiding zowel in de reguliere onderwijsvormen als ook in specifieke extra-curriculaire activiteiten zorgt voor afstemming tussen de vorm van het onderwijs en de te bereiken eindkwalificaties op het gebied van ondernemen.

Toetspunt 3c: Samenhangende leeromgeving

Onderwijsonderdeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving met zo nodig specifieke voorzieningen op het gebied van ondernemen.

Het panel constateert dat de opleiding gezorgd heeft voor integratie tussen de inhoud van het programma, de structuur en de onderwijsvormen/het didactisch concept. In het onderwijsprogramma wordt met praktijkgerichte opdrachten, vanaf de instroom, toe gewerkt naar de beoogde eindkwalificaties. De programma inhoud, -structuur en de onderwijsvormen vormen een samenhangende onderwijsleeromgeving. Het panel stelt verder vast (zie ook toetspunt 4a) dat het personeel een belangrijke schakel is in deze leeromgeving.

De opleiding biedt adequate voorzieningen voor de verzorging van het onderwijs. Als specifieke voorziening in het kader van ondernemen wijst de opleiding op het praktijkhuis. Het praktijkhuis biedt de setting om praktijksituaties te creëren, waaronder een setting van een eigen praktijk. Zo wordt voorzien in spreekkamers. Het panel is hierover positief. Tevens ziet het panel dat studenten ingezet worden bij de uitleen, waarmee zij OK-ET punten kunnen verzamelen. Studenten hebben ook op die manier de mogelijkheid hun ondernemendheid te tonen.

Toetspunt 3d: Student kenmerken

Het management heeft zicht op kenmerken van de studentenpopulatie op het gebied van ondernemen voor aanvang van het onderwijsonderdeel.

De opleiding richt zich op ondernemende ergotherapiestudenten. Bij de voorlichting, zowel schriftelijke als mondeling, wordt dit expliciet en herkenbaar onder de aandacht gebracht van aspirant-studenten.

De opleiding verricht geen 0-meting rondom ondernemen. Wel heeft de opleiding vanuit de motivatiebrieven die aspirant-studenten dienen te schrijven en vanuit het daaropvolgende gesprek een beeld van de ondernemendheid. De opleiding geeft aan te willen onderzoeken hoe de studentkenmerken bij instroom goed in kaart gebracht kunnen worden.

De opleiding wil de kwalificaties op het gebied van ondernemen aan alle studenten meegeven, ongeacht het beginniveau van de student op dit gebied.

Oordeel panel standaard 3: Onderwijs en leeromgeving

Het panel concludeert dat de onderwijs- en leeromgeving de studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen te behalen. De inhoud en structuur van het programma is consistent met de doelstellingen en het panel is van oordeel dat de opleiding een duidelijk didactisch concept hanteert met passende onderwijsvormen. Het totaal vormt een samenhangende leeromgeving, waarbij ook de kwaliteit van het personeel een belangrijke rol speelt. Er zou nog sterker kunnen worden onderzocht welke kenmerken de instromende populatie bezit, zo stelt de opleiding zelf vast.

Het panel onderschrijft dit, maar merkt ook op dat dit in dit verband minder van belang is, doordat de competentie 'Ondernemen' onderdeel is van de majorcompetenties en daarmee als doelstelling geldt voor alle studenten. Het panel beoordeelt standaard 3 als goed.

Standaard 4: Staf

Toetspunt 4a: Samenstelling en kwalificaties van de staf: ervaring in/met ondernemen en competenties

De samenstelling van de staf (kwantitatief en kwalitatief) is een goede mix van docenten met meer praktische en meer theoretische bagage op het gebied van ondernemen. Deze mix van docenten maakt het voor studenten mogelijk om de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen te bereiken. Voldoende docenten hebben praktijkervaring met ondernemen (als ondernemer of in een onderneming) en ze gebruiken deze ervaring in het onderwijs.

Op basis van de bestudering van kwalificatieprofielen van de docenten constateert het panel dat de opleiding oog heeft voor de vertegenwoordiging van kwalificaties op het gebied van ondernemen in het docententeam. De opleiding houdt daar rekening mee in het wervings- en selectiebeleid, zo stelt het panel vast.

Het panel constateert dat docenten op meerdere manieren verbonden zijn met de praktijk van ondernemen. Zo heeft een aantal docenten een eigen praktijk of adviesbureau en deze ervaringen worden in het onderwijs ingezet. Naast de medewerkers in dienstverband zijn er ook samenwerkingsverbanden met ondernemers in de regio. Vaste partners zijn bijvoorbeeld SCIO-consultant en de Ergotherapiepraktijk Bei-Sei. Ook in de beroepenveldcommissie zijn ondernemers, in de vorm van vertegenwoordigers uit de eerstelijns praktijken, vertegenwoordigd. Daarnaast is er structurele samenwerking met gastdocenten en zijn er IPS werkgroepen op het gebied van ondernemen.

Dit netwerk van de opleiding wordt ingezet in het verzorgen van onderdelen van het onderwijs op het gebied van ondernemen, maar denkt ook mee met de opleiding om het onderwijs bijvoorbeeld op het gebied van ondernemen scherp te houden. Van studenten heeft het panel in de gesprekken gehoord dat docenten en gastdocenten kennis en ervaring op het gebied van ondernemen goed inzetten.

Het panel is positief over de kwalificaties van docenten op het gebied van ondernemen en stelt vast dat die een evenwichtige combinatie vormen van theoretische kennis en praktijkervaring. Het panel noemt als positief punt dat de opleiding aandacht heeft voor het faciliteren van mogelijkheden voor docenten om kennis te nemen van én ervaring op te doen bij praktijkinstellingen (detachering) en bijvoorbeeld het UMC Radboud en de St. Maartenskliniek. Recent heeft de opleiding een (koppel)structuur geïmplementeerd waarbij docenten gekoppeld worden aan professionals van de laatste twee genoemde instellingen met als doel uitwisseling van kennis en ervaring. Naast de relaties tussen het docententeam en de beroepspraktijk zijn er op instituutniveau verbanden met het lectoraat ondernemen.

Toetspunt 4b: Faciliteiten

De faciliteiten stellen docenten in staat om in voldoende mate bij te scholen en/of ervaring op te doen in ondernemen. Te denken valt aan bijvoorbeeld structurele samenwerking met het relevante bedrijfsleven en/of ondernemersorganisaties

Het panel verwijst bij dit toetspunt ook naar haar bevindingen bij toetspunt 4a, waar reeds enkele structurele samenwerkingsverbanden met het relevante bedrijfsleven zijn benoemd.

Het realiseren van de doelstellingen rondom ondernemen wordt mogelijk gemaakt door interne en externe samenwerking. Intern vindt er samenwerking plaats met het Centrum voor Ondernemerschap, het lectoraat Ondernemen en met de opleidingen binnen het Instituut Paramedische Studies. De samenwerking richt zicht op het uitwisselen van kennis en kunde, het delen van inzichten en het bijdragen aan de verdere ontwikkeling van ondernemen binnen het onderwijsprogramma.

Extern zijn er samenwerkingsverbanden met ondernemers in de regio. De opleiding werkt zoveel mogelijk met opdrachten uit, voor en met de praktijk. Een voorbeeld hoe de opleiding samenwerkt met het werkveld op het gebied van ondernemen is het jaarlijks symposium. In 2011 werd het symposium 'Ondernemen doe je zo!' georganiseerd. Het thema was de ondernemende rol van de ergotherapeut intra- en extramuraal.

Oordeel panel standaard 4: Staf

Het panel is op basis van de kwalificatieprofielen van docenten overtuigd van de kennis en ervaring die aanwezig is op het gebied van ondernemen. Deze is relevant voor de verzorging van het onderwijs op dit terrein. Het panel heeft voorts gezien dat de opleiding oog heeft voor de doorontwikkeling van expertise op dit thema, onder meer door structurele samenwerking met het relevante werkveld en door adequaat gebruik te maken van interne expertise (bijvoorbeeld van het Centrum voor Ondernemerschap).

Het panel beoordeelt standaard 4 met een **voldoende**.

Standaard 5: Gerealiseerde eindkwalificaties

Toetspunt 5a: Gerealiseerd eindniveau

De eindkwalificaties op het gebied van ondernemen worden herkenbaar gerealiseerd. De toetsing en beoordeling zijn geschikt om vast te stellen of de beoogde eindkwalificaties bereikt zijn.

De eindkwalificaties en bijbehorende leerdoelen op het gebied van ondernemen maken integraal onderdeel uit van de competentieset die de opleiding hanteert.

Het positieve oordeel van het panel over het systeem van toetsing gegeven in het reguliere deel van het visitatierapport is hier eveneens van kracht.

Het hoogste beheersingsniveau (3) van de competentie ondernemen wordt door de opleiding getoetst in de onderwijseenheid 'Praktijkgericht Onderzoek'. De opleiding hanteert bij de beoordeling onder meer de volgende criteria gerelateerd aan de competentie ondernemen:

- Vanuit een analyse van sterkten/zwakten en kansen/bedreigingen, zijn keuzes in producten, diensten en/of aanbevelingen verantwoord;
- Het product en/of dienst is vernieuwend voor de afdeling of instelling en/of draagt bij aan het bestaansrecht van de organisatie;
- Het product heeft toegevoegde waarde voor de afdeling, de instelling of de beroepsgroep;
- Er is zorg gedragen voor verspreiding van het product of de projectresultaten.

Het panel is op basis van de bestudering van vijftien eindproducten en gesprekken over ondernemen met afgestudeerden en huidige studenten overtuigd dat de opleiding de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen bij de afgestudeerden heeft gerealiseerd.

Hoewel de schriftelijke zichtbaarheid van ondernemendheid in een aantal werken nog versterkt kan worden, heeft het panel een duidelijke ondernemende houding aangetroffen bij studenten. Zowel in de gesprekken als in de bestudeerde werken is het duidelijk dat studenten zich profileren en mogelijkheden zien. Zij zijn daarbij in staat om deze mogelijkheden verder te ontwikkelen. De ondernemendheid wordt tevens herkend en erkend door extern gecommiteerden die jaarlijks steekproefsgewijs onderzoek doen naar de eindproducten en de individuele prestaties van afgestudeerden.

Toetspunt 5b: Afgestudeerden/alumni

Het management van het onderwijsonderdeel kan aantonen dat de afgestudeerden de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen bereikt hebben. Alumni worden betrokken bij het bijstellen van de eindkwalificaties.

Het panel is positief over de elementen behorend bij dit toetspunt en verwijst naar haar positieve oordeel over toetspunt 5a. Daarin is reeds aangegeven dat aangetoond wordt dat de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen bereikt worden. Het panel is ook positief over de betrokkenheid van de externe gecommiteerden die door hun jaarlijkse steekproef een extra waarborg zijn voor het bereiken van de beoogde eindkwalificaties.

De opleiding onderzoekt op formele en informele wijze de tevredenheid over de bereikte eindkwalificaties. Formeel gebeurt dit via de HBO-monitor, alumnionderzoek, onderzoek NIVEL en evaluaties van onderwijsseenheden. Informeel wordt het onderwijs geëvalueerd door middel van besprekingen met studenten en bijvoorbeeld via contacten met de alumnaverening Ergotherapie.

In het alumnionderzoek is de beheersing van de competentie ondernemen specifiek bevraagd en studenten waarderen de beheersing met een 3,5 op een vijfpuntsschaal. Ook uit gesprekken met afgestudeerden en huidige studenten hoort het panel dat zij tevreden zijn over de aandacht voor ondernemen en hun groei daarin.

Oordeel standaard 5: Beoogde eindkwalificaties

Het panel constateert dat de opleiding een adequaat systeem van toetsing hanteert om de beheersing van de competentie ondernemen te toetsen. Het eindniveau wordt getoetst in het praktijkgericht onderzoek en het panel vindt dat de opleiding hier juiste criteria voor hanteert. Alumni, het werkveld en extern gecommiteerden zijn positief over de ondernemendheid van de afgestudeerden. Naar het oordeel van het panel vormt het een duidelijk accent binnen de opleiding, leidend tot een accent in het profiel van de afstudeerders. Wel is het panel van oordeel dat de schriftelijke zichtbaarheid van ondernemende houding versterkt kan worden. De gesprekken die het panel met afgestudeerden, studenten en docenten heeft gevoerd is het accent op ondernemen zeer duidelijk door het panel herkend.

Het panel beoordeelt standaard 5 met een **voldoende**.

Totaaloordeel Bijzonder Kenmerk: Ondernemen

Het panel komt op alle standaarden en toetspunten tot een positief oordeel, variërend van voldoende tot goed. De opleiding heeft laten zien op alle aspecten zorgvuldig invulling te geven aan het onderwerp ondernemen vanuit een eigen visie.

De uiteindelijke beheersing van de leerdoelen van de competentie ondernemen acht het panel overtuigend aangetoond. Het panel concludeert dat de opleiding in al haar facetten een ondernemende houding uitstraalt.

Het panel geeft een **positief** totaaloordeel als advies over de toekenning van het bijzonder kenmerk Ondernemen.

4 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	Goed
2 Onderwijsleeromgeving	Goed
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat alle standaarden ten minste met voldoende zijn beoordeeld. Om tot het eindoordeel goed te kunnen komen, dient ten minste standaard 3 als goed te worden beoordeeld. De beoordeling van de standaarden door het panel, leidt tot het oordeel voldoende over de opleiding.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Ergotherapie van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen als **voldoende**.

Oordeel Bijzonder Kenmerk: Ondernemen

Het panel komt op de vijf standaarden en toetspunten van het *beoordelingskader pilot bijzonder kenmerk ondernemen* tot een positief oordeel, variërend van voldoende tot goed. De opleiding heeft laten zien op alle aspecten zorgvuldig invulling te geven aan het onderwerp ondernemen vanuit een eigen visie. De uiteindelijke beheersing van de leerdoelen van de competentie ondernemen acht het panel overtuigend aangetoond.

Het panel geeft een **positief** totaaloordeel als advies over de toekenning van het bijzonder kenmerk Ondernemen.

5 Aanbevelingen

De aanbevelingen:

- Het panel beveelt de opleiding aan in het onderwijs meer aandacht te besteden aan wet- en regelgeving ten aanzien van de privacy van cliënten/patiënten en toe te zien op strikte toepassing van deze wet- en regelgeving;
- Het panel laat zich in het beoordelingsdeel van het visitatierapport positief uit over verbeteringen die in gang zijn gezet/gerealiseerd zijn in het afsluitende deel (TOKO/PO, WPL) van de opleiding. Het panel raadt de opleiding aan in deze ontwikkeling expliciet aandacht te blijven houden voor de constatering die het panel heeft gedaan ten aanzien van de theoretische onderbouwing, het verantwoorden van keuzes en het beschrijven van de toepasbaarheid van de conclusies naar de praktijk;
- Het panel raadt de opleiding aan om de ruimte in het nieuwe beoordelingsformulier voor schriftelijke feedback/feedforward consequent te gebruiken;
- Het panel raadt de opleiding aan om het speerpunt 'ondernemen' vast te houden en adviseert de opleiding om vanuit de aandacht voor internationaliseren (bijvoorbeeld als organisator van ENOTHE 2014) verdere kansen op dit terrein (ondernemen) te verkennen.

6 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Beroepstaakgebieden en Beroepstaken	Competenties Competenties komen tot uiting binnen verschillende beroepstaken
Werken met en voor cliënten: <ul style="list-style-type: none">• Voorlichting en advies• Advies en Consult• Behandeling/begeleiding	1. Diagnosticeren 2. Behandelen en begeleiden 3. Voorlichten 4. Adviseren
Werken in en vanuit een organisatie: <ul style="list-style-type: none">• Kwaliteitsontwikkeling en bewaking• Beleid en Beheer• Ondernemen	5. Werken aan kwaliteit 6. Kennisontwikkeling en professionalisering 7. Ondernemen 8. Samenwerken in professionele relaties 8a. Bijdrage aan organisatieprocessen 8b. Begeleiden en coachen
Werken aan professionalisering: <ul style="list-style-type: none">• Professionele ontwikkeling• Onderzoek	9. Bevorderen eigen deskundigheid en ontwikkeling

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Curriculum opleiding Ergotherapie				
	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Hooffase 2 en 3	Praktijkgericht Onderzoek of Minor (30 STP-840 SBU)	Praktijkgericht Onderzoek of Minor (30 STP-840 SBU)		
Hooffase 2 en 3	Werkplekieren Integrale toets niveau 3 (45 STP-1260 SBU)	Werkplekieren Integrale toets niveau 3 (45 STP-1260 SBU)		
	Kwaliteitszorg (7,5 STP-210 SBU)	Ondernemen (7,5 STP-210 SBU)		
Hooffase 1	Ouderen met beleving (7,5 STP-210 SBU)	Psychosociale problematiek en psychiatrie "Initiatief zoekt nemer" (7,5 STP-210 SBU)	Kinderergotherapie doe je zo (15 STP-420 SBU)	Hoofdzaken (15 STP-420 SBU) Integrale toets niveau 2
	Evidence Based Practice (EBP) Besluitvorming op basis van bewijs (7,5 STP-210 SBU)	Onbegrepen: Chronische pijn en chronische vermoeidheid (7,5 STP-210 SBU)		
	Ondernemen: Student company			
Propedeuse	Ergotherapie dicht bij huis (15 STP-420 SBU)	Ouderen langer zelfstandig (15 STP-420 SBU)	EFA, Ergotherapie en Fysiotherapie in de ARBO-zorg (Multidisciplinair) (7,5 STP-210 SBU)	SG/WAKSamen gezonder – Werken aan Kwaliteit (Multidisciplinair) (5 STP-140SBU)
			Meedoen: op weg naar maatschappelijke participatie (17,5 STP- 490 SBU) Integrale toets niveau 1	

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Mevrouw T.J. Wassink, voorzitter

Mevrouw Wassink is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van ergotherapie. Mevrouw Wassink is hoofd zorgteam Ergotherapie en Handtherapie bij Isala Klinieken in Zwolle, waar zij korte post-hbo scholingen opzet en incompany trajecten vanuit de eigen instelling organiseert. In 2006 en 2011 heeft mevrouw Wassink twee landelijke symposia vanuit de eigen instelling georganiseerd. Daarnaast is zij projectleider van het elektronisch patiëntendossier paramedici (EPP) en lid van de Adviesraad Ergotherapie Nederland. Voor deze visitatie heeft mevrouw Wassink onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2007 – 2008 Hogere bedrijfskunde II - NCOI Opleidingsgroep
- 1989 – 1991 Verkorte doctoraalstudie "Bewegingswetenschappen" - Vrije Universiteit Amsterdam
- 1985 – 1989 HBO Ergotherapie - Hogeschool Heerlen
- 1980 – 1985 HAVO - Alexander Hegius Scholengemeenschap – Deventer

Werkervaring:

- 2005 – heden Hoofd zorgteam Ergotherapie en Handtherapie - Isala klinieken te Zwolle
- 2001 – 2005 Hoofd afdelingen Ergotherapie en Activiteitenbegeleiding - Isala klinieken Zwolle
- 1997 – 2001 Meewerkend coördinator afdeling Ergotherapie - Eemland Ziekenhuis Amersfoort
- 1990 – 2001 Ergotherapeut - ouderenzorginstellingen en eerste lijn

Overig:

- 2011 – heden Projectleider elektronisch patiëntendossier paramedici
- 2011 – heden Lid Adviesraad Ergotherapie Nederland
- 2005 – 2011 Voorzitter Landelijk Overleg Ziekenhuisergotherapeuten
- 2006 – 2009 Lid commissie zorgvernieuwing Isala klinieken en betrokken bij enkele aanvraagtrajecten
- 1991 – 1998 Lid (en tijdelijk voorzitter) Stichting Onderzoek Ergotherapie
- 1991 – heden Deelname diverse werkgroepen en projectgroepen Ergotherapie Nederland

Mevrouw P.J. Klompenhouwer MSc

Mevrouw Klompenhouwer is ingezet vanwege haar werkvelddeskundigheid op het gebied van ergotherapie en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Bovendien heeft mevrouw Klompenhouwer onderwijservaring door haar docentschap aan de opleiding ergotherapie aan de Sheffield Hallam University in Engeland. Momenteel is zij hoofd van deze opleiding. Mevrouw Klompenhouwer heeft in 2011 deelgenomen aan de visitaties van de hbo-bacheloropleidingen Ergotherapie bij Hogeschool Zuyd, Hogeschool van Amsterdam en Hogeschool Rotterdam. Voor deze visitatie heeft de mevrouw Klompenhouwer onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding

- 2004 – 2006 Post Graduate Certificate (PGCE) Learning Teaching & Assessment, SHU (delay because of maternity leave) = post HBO diploma.
- 1997 – 1998 Masters in Occupational Therapy, Wayne State University, Detroit, MI, USA.
- 1988 – 1993 Occupational Therapy, Hogeschool Heerlen, Nederland.

Werkervaring

- 2003 – heden Senior Lecturer Occupational Therapy, Sheffield Hallam University.
- 2000 – 2003 Senior I Riverside Community Trust, clinical specialist for rheumatology. Setting up a new post.
- 2000 Senior I Thames Gateway NHS Trust. Lead in orthopaedics and rheumatology out patients.
- 1999 – 2000 Senior II Occupational Therapist, King's NHS Trust, rotations: Health Care for the Elderly; Orthopaedic/hand/rheumatology team.
- 1998 Research Assistant Wayne State University, assisting a professor in Occupational Therapy with a qualitative research project.
- 1996 Occupational Therapist, paediatric day care centre for multiple handicapped children, Nijmegen, 1 day a week.
- 1994 – 1996 Occupational Therapist Academic hospital Nijmegen, mostly with patients with rheumatic diseases, orthopaedic patients, trauma patients and hand injuries, including corrections of hand deformities in patients with rheumatoid arthritis.
- 1993 – 1994 Wheelchair service and advisor of small aids and adaptations in the home environment for the handicapped, GAK/GMD office Nijmegen.

Overig:

- Since 2010 Member of University Standing Panel. Panel that is part of the university process in accreditation, this is sometimes in conjunction with regulatory bodies.
- Since 2009 Part of the College of Occupational Therapists external examiners register. This involves scrutinising quality processes for an Occupational Therapy programme at set times during the year.
- Since 2006 Course leader for the BSc (Hons) Occupational Therapy at SHU.
- Since 2006 SHU faculty reading group. Group that reads and comments on validation documents prior to validations within the faculty of Health and Wellbeing.
- Since 2004 Part of the faculty group that brings together and disseminates innovations in Teaching, Learning and Assessment.

Professional memberships

- Since 1999 British Health Professionals in Rheumatology (BHPR), subsection of British Society for Rheumatology.
- Since 1999 Special interest group: College of Occupational Therapists Specialist Section Rheumatology (formerly: National Association of Rheumatology Occupational Therapists) (British). Part of the executive committee from Sept 2001 until Sept 2005.
- Since 1999 British Association of Occupational Therapists.
- Since 1996 American Association of Occupational Therapists.
- Since 1993 Dutch Association of Occupational Therapists (Ergotherapie Nederland, voorheen Nederlandse Vereniging voor Ergotherapie).

Mevrouw M.A. Ammeraal MSc

Mevrouw Ammeraal is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van ergotherapie. Zij werkt als staf lid kwaliteit en zorg / ergotherapeut bij GGZ inGeest en als lid van het managementteam bij circuit Actenz GGZ inGeest. Daarnaast werkt zij als ZZP'er als eerstelijns ergotherapeut bij B-Well. Daarnaast heeft zij in 2003, 2005 en 2011 opdrachten voorbereid, uitgevoerd en beoordeeld voor de internationale opleiding 'Occupational Therapy and Mental Health'. Dit is een opleiding voor toekomstige ergotherapeuten in Georgië, Roemenië, Hongarije, Bulgarije en Polen. Voor deze visitatie

heeft mevrouw Ammeraal onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2012	Projectmanagement - VUmc (Incompany)
2006	Projectmanagement - Pro Education Amsterdam
2003 – 2004	Post HBO-opleiding Individueel Vraaggerichte Benadering (IVB) - STAB
2000 – 2002	International European Master of Science in Occupational therapy
1975 – 1979	Opleiding Ergotherapie
1974 – 1975	High School - Pennsylvania, USA
1968 – 1974	Athenaeum - St Michael College

Werkervaring:

2012 – heden	Eerstelijns ergotherapeut - B-Well in Amstelveen
2006 – heden	Lid managementteam circuit Actenz GGZ inGeest (beleid en inhoud)
2003 – heden	Staflid kwaliteit en zorg / ergotherapeut– GGZ inGeest (voorheen GGZ Buitenamstel)
2003 – 2006	Projectleider opbouw en integreren in organisatie - Trajectbureau GGZ Buitenamstel
1991 – 2003	AMC/De Meren Amsterdam (GGZ)
2000 – 2003	Gedurende masterstudie: ergotherapeut bij zorgprogramma stemmingsstoornissen. Preventie De Meren, Amsterdam. Project Multiloog opzetten in Amsterdam Zuid Oost.
1997 – 2000	Hoofd sector ergotherapie
1991 – 1997	Ergotherapeut: dagkliniek voor mensen met stemmingsstoornissen en persoonlijkheidsproblematiek
1985 – 1991	Ergotherapeut - Queridohuis, RIBW Queridostichting Amsterdam (GGZ)
1981 – 1985	Ergotherapeut / coördinator - Judith van Swethuis RIBW Queridostichting Amsterdam
1979 – 1981	Ergotherapeut - Verpleeghuis Bosch en Duin

Overig:

2011 – heden	Lid ETPnet (ergotherapeuten eerstelijns en psychiatrie netwerk)
2012 – heden	Lid (OAR) onderwijs adviesraad ergotherapie Hogeschool van Amsterdam
	Bestuurslid Equator works, in samenwerking met Arq en Stichting Equator
	Lid ELSITO (Empowering Learning for Social Inclusion), samenwerking met België en Griekenland

Publicaties 2012 (meer op aanvraag):

- Ammeraal M.A.; Coppers J. (2012) Understanding Living Skills: First Steps to Evidence based Practice. Lessons Learned from a Practice-based Journey in the Netherlands. Occupational Therapy International. Published online in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/oti.1323
- Sarah Kantartzis, Marion Ammeraal, Saskia Breedveld, Lieve Mattijs, Geert, Leonardos, Yiannis, Stefanos and Georgia. (2012) “Doing” social inclusion with ELSiTO: Empowering learning for social inclusion through occupation. Work, 41 447–454. DOI 10.3233/WOR-2012-1312
- Ammeraal, M., Kantartzis, S., Burger M., Bogeas T., Molen van der C., Vercruyse L (2013) ELSiTO: a Collaborative European initiative to foster social inclusion with persons experiencing mental illness. Occupational Therapy International.
- Ammeraal, M. en den Ouden, D. (2012) Een lunchgroep in de wijk. De Gezonde Hap in Amsterdam en Haarlem. WMO magazine 2, april. 16-19

- Kanis A., & Ammeraal M. (hoofdstuk 3B) De dynamiek van samenwerken. Logister-Proost I & Ammeraal M.; (hoofdstuk 4): Herstelondersteuning, op weg naar zelfmanagement, empowerment en inclusie. In: le Granse M., van Hartingsveldt M., Kinebanian A. Grondslagen ergotherapie. 2012. Reed Business.
- Stomph M., Ammeraal M. Handelen in relatie tot psychosociale problemen. In: Speth-Lemmens I., Stomph M., de Vries K., van Dijk K., Laban-Sinke I., Uitvoeren van interventies. Ergovaardig deel 2a. Tweede druk. 2012. Boom Lemma Den Haag.

Mevrouw M.A. Bruning

Mevrouw Bruning is ingezet als studentlid. Zij volgt het verkorte traject bij de voltijdopleiding hbo Ergotherapie bij Hogeschool Zuyd. Zij heeft binnen studentenvereniging Icterus van 2004-2007 de pr, praeses en evenementen georganiseerd. Mevrouw Bruning is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Bruning aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2010 – 2013	Hbo ergotherapie – Hogeschool Zuyd
2010	Opleiding dierenassistente
2009 – 2010	Talencursus Turks
2007	Opleiding weddingplanning
2003 – 2006	Diergeneeskunde
2002 – 2003	Paardrijden topsport
2002	VWO

Werkervaring:

2009 – 2010	Reisleiding
2008 – 2010	Werkzaam in winkel
2003 – 2009	Eigen bedrijf (paardenbedrijf en een bureau evenementenorganisatie)
2000 – 2009	Werkzaam in horeca

Overig:

Organisatie wijndegustaties en rondleidingen in de mergelgrotten van Caves WMU te Cadier en Keer

De heer P. van Achteren BLL

De heer Van Achteren is ingezet als NQA-auditor. Hij heeft in 2006 de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening aan de Hogeschool van Utrecht afgerond. Daarna heeft hij onderwijskunde en politicologie gestudeerd. Sinds 2008 is de heer Van Achteren werkzaam als auditor bij NQA. Hij heeft ervaring met verschillende visitaties in uiteenlopende sectoren van het hbo. De heer Van Achteren heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

2006 – 2009	Politicologie, Politieke structuren en Processen, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam
2006 – 2007	Onderwijskunde, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam
2002 – 2006	Sociaal Juridische Dienstverlening, Hogeschool Utrecht, Utrecht
2001 – 2002	Management, Economie en Recht, Christelijke Hogeschool Windesheim, Zwolle

1999 – 2001 Havo, profiel Economie en Maatschappij, RSG Stad en Esch, Meppel
1995 – 1999 Mavo, RSG Stad en Esch, Meppel

Werkervaring:

2008 – heden NQA, auditor
2006 – 2007 Docentenauditor ISBW opleidingen
2006 – 2007 Studentpanellid NQA, visitaties 3 SJD-opleidingen
2005 – 2007 Voorzitter opleidingscommissie SJD
2004 – 2005 Stagiair beleidsmedewerker/publieksvoorlichter Tweede Kamerfractie D66

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dagprogramma Visitatie Ergotherapie 20 juni 2013			
Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers	Namen
8.30 – 9.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	Docenten en externe begeleiders/beoordelaars (werkveldvertegenwoordigers)	<p>Dhr. Drs. Ton Satink (hoofddocent, onderzoeker) Mw. Dr. Wietske Kuijer (hoofddocent, coördinator TOKO/PO) Mw. Dore Kemmeren (docent, coördinator Werkplekieren) Dhr. Jos Leenders (docent, begeleider Werkplekieren)</p> <p><i>Externe examinatoren/begeleiders</i> Mw. Nanette Nab (ergotherapeut) Mw. Yvonne Veenhuizen (ergotherapeut) Mw. Dr. Esther Steultjens (Associate Lector Neurorevalidatie) Mw. Annemarie Hoogland (ergotherapeut, praktijkhouder)</p>
9.30 – 10.15 uur	Blok Inhoud II: afstudeerfase	Studenten afstudeerfase en alumni	<p><i>Alumni:</i> Mw. Iris Bonnet Mw. Maud Homan Mw. Lilianne Duim</p> <p><i>Studenten afstudeerfase</i> Mw. Patty Ewalts Mw. Britta Fleerkotte Mw. Lisa Groenewald Mw. Inge Heijnen</p>

10.30 – 11.15 uur	Blok Inhoud III: propedeuse en hoofdfase	Studenten propedeuse en hoofdfase	<i>Studenten jr 1</i> Mw. Krista Witzel Mw. Susan Berens <i>Studenten jr 2</i> Mw. Karin Kusters Dhr. Thom Boschloo <i>Studenten jaar 3/4</i> Dhr. Niels Hennekam Mw. Carlijn Scheijmans
11.30 – 12.15 uur	Gesprek met docenten	Vertegenwoordiging docententeam	Mw. Janneke v. Druten (docent, senior studieloopbaanbegeleider) Mw. Anoeska Nas (docent, coördinator praktijkcoaching) Mw. Marjolein Thijssen (docent, lid kenniskring) Mw. Mirjam Nijhuis-Huisjes, Msc. (docent, kenniscomponent) Mw. Sabine van Erp (docent, internationalisering) Mw. Bea van Bodegom (docent, ondernemen) Mw. Drs. Marie-Antoinette van Kuyk-Minis (docent, onderzoeker) Dhr. Alex de Veld (docent, lid kenniskring)
12.15 – 13.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel: verzorgde lunch in C 312	Alle medewerkers opleiding ergotherapie: verzorgde lunch in C 308
13.15 – 14.00 uur	1 ^e gesprek met opleidingsmanagement	Opleidingsmanagement	Dhr. Menno Pistorius, Directeur IPS Mw. Dr. Tanja Komen, Adjunctdirecteur IPS Mw. Ineke Stijnen, MSc. Hoofd opleiding Ergotherapie Mw. Drs. Marleen Kaijen-van Doesburg, Lid MT opleiding Ergotherapie.
14.15 – 15.00 uur	Blok Borging	Vertegenwoordigers van diverse commissies	Mw. Drs. Marleen Kaijen-van Doesburg (toetscoördinator opleiding Ergotherapie) Mw. Marianne Stuivenberg (lid Opleidingscommissie opleiding Ergotherapie)

			<p>Mw. Drs. Gera Lambrechts (voorzitter Beroepenveldcommissie Ergotherapie) Mw. Ine van de Heuvel (voorzitter Examencommissie IPS) Esther van Son (kwaliteitszorgcoördinator opleiding Ergotherapie)</p> <p><i>Mw. Dr. Pauline Aarts (externe deskundige/toezichthouder toetskwaliteit niveau 3); heeftgesprek met het panel op woensdag 19 juni</i></p>
15.15 – 15.45 uur	Extra gesprekken (optioneel!)	Nader bepaald door het panel	
15.45 – 16.45 uur	Beoordelingsoverleg Panel	Panel	
16.45 - 17.30 uur	2 ^e gesprek met opleidingsmanagement	Opleidingsmanagement	<p>Dhr. Menno Pistorius, Directeur IPS Mw. Dr. Tanja Komen, Adjunctdirecteur IPS Mw. Ineke Stijnen, MSc. Hoofd opleiding Ergotherapie Mw. Drs. Marleen Kaijen-van Doesburg, Lid MT opleiding Ergotherapie.</p>

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Standaard	Overzicht van basisdocumenten voor de kritische reflectie
Inleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Instellingsplan Kennis in Interactie, 2012-2016 • IPS Ontwikkelingsplan 2013-2016
Standaard 1	<ul style="list-style-type: none"> • Opleidingsprofiel Ergotherapie 2012- 2013 • Beroepsprofiel ergotherapeut (2010) • Beroepscompetenties ergotherapie (2007) • National Transcript (concept) (2013) • Majorcompetenties Ergotherapie (2009) • Domein Health IPS competenties (2003) • WFOT Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists (2002) • Tuning competenties (2007) • IPS Internationaliseringsplan 2010-2014 • FGGM Beleidsplan Internationalisering in het Onderwijs 2010- 2016 • Activiteitenplan Internationalisering Ergotherapie • Toetsbeleidsplan IPS 2012 • Kwaliteitszorgplan IPS 2012- 2016 • Beleidsplan Examencommissie (concept) IPS 2012 • Verslag Bachelor Ergotherapie 2012. (externe toezichthouders)
Standaard 2	<ul style="list-style-type: none"> • Opleidingsprofiel Ergotherapie 2012- 2013 • Majorcompetenties Ergotherapie (2009) • Beroepscompetenties ergotherapie (2007) • Domein Health IPS competenties (2003) • Toetsboek Opleiding Ergotherapie 2012 • Onderwijskundig Fundament IPS, 2010 • WFOT Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists (2002) • National Transcript (concept) (2013) • Rapportage Interne Audit 2012 • Handreiking Onderzoeken bij Instroom HAN (2010) • HRM beleidsplan IPS 2011-2013 • Professionaliseringsplan opleiding Ergotherapie 2013 • Kwalificatieprofielen Ergotherapie 2012-2013 • Toetsboek Opleiding Ergotherapie 2012
Standaard 3	<ul style="list-style-type: none"> • Kader Onderwijs en Examen Regeling (OER) van de HAN • OS-OER IPS 2012-2013 • Toetsbeleidsplan IPS 2012 • Beleidsplan Examencommissie (concept) IPS 2012 • Kwaliteitszorgplan IPS 2012- 2016 • Eindrapportage BVC beoordeling onderwijs en toetsing, 2013 • Strategisch onderzoeksbeleid HAN, 2012-2016 • Kenmerken, randvoorwaarden en criteria van praktijkgericht onderzoek. HBO-raad & Zon/Mw, 2011 • Herziening toetsing praktijkgericht onderzoek IPS (augustus 2012) • Jaarverslag Opleidingscommissie 2011-2012

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

448747
451502
443017
450673
453836
451512
448827
430861
450332
440789
430658
465021
452263
465433
451502

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Opleiding voor Ergotherapie

Instelling: Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Visitatie data: 19 en 20 juni 2013

Ondergetekende: *drs menno Pistorius*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *directeur Instituut Paramedische Studies*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink that reads 'M. Pistorius'. The signature is written in a cursive style with a large, sweeping initial 'M'.

Datum: *12 juni 2013*